

PODRĘCZNIK WNIOSKODAWCY

JAK APLIKOWAĆ O ŚRODKI

PROGRAM

ŚRODOWISKO, ENERGIA I ZMIANY KLIMATU

OBSZAR PROGRAMOWY:

ŚRODOWISKO NATURALNE I EKOSYSTEMY

Mechanizm Finansowy
Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014 – 2021

SPIS TREŚCI

1.1. Wprowadzenie	5
1.2. Słownik podstawowych pojęć	5
2. Informacje ogólne o Programie	7
2.1. Cele Programu	7
2.2. System instytucjonalny i Partnerzy w Programie	7
2.3. Ramy Prawne i Dokumenty Programowe	9
2.4. Obszar programowy: Środowisko naturalne i ekosystemy	9
3. Wnioskodawcy	11
4. Finansowanie Programu	12
4.1. Okres kwalifikowalności wydatków w projektach	12
4.2. Wartość projektu.....	12
4.3 Dofinansowanie.....	12
4.4 Wkład własny	12
4.5 VAT jako koszt wnioskodawcy.....	14
5. Budżet projektu.....	14
5.1.Koszty kwalifikowane	14
5.1.1. Koszty bezpośrednie.....	16
5.1.2. Koszty pośrednie.....	17
5.1.3. Koszty zarządzania.....	18
5.2. Koszty niekwalifikowane	18
6. Rodzaje wspieranych projektów	19
6.1. Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami.....	19
6.2. Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi	20
6.3. Nabór w ramach Funduszu Małych Grantów:	21
➤ Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe ...	21
7. Wskaźniki Programu/ Projektu.....	23
8. Projekty partnerskie	25
8.1 Projekty partnerskie z podmiotami polskimi.....	25

8.2 Projekty partnerskie z podmiotem z Państw-Darczyńców	26
9. Pomoc publiczna	27
10. Zamówienia publiczne	28
11. Analiza ryzyka.....	29
12. Nabór wniosków	30
12.1. Wniosek o dofinansowanie projektu	30
12.1.1. Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu.....	30
12.1.2. Generator Wniosków o Dofinansowanie – GWD	30
12.2. Załączniki do wniosku o dofinansowanie	31
12.3. Podpisanie Wniosku o dofinansowanie.....	35
12.3.1. Podpisywanie wniosku	35
12.3.2. Przekazywanie wniosku za pośrednictwem systemu ePUAP	35
13. Zasady oceny i wyboru wniosków	36
13.1. Ocena formalna	36
13.1.1 Kryteria oceny.....	37
13.1.2. Procedura odwoławcza od oceny formalnej	38
13.2. Ocena merytoryczna	39
13.2.2. Kryteria oceny merytorycznej II stopnia	40
13.2.2.1. Nabory otwarte	40
➤ Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami.....	40
➤ Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi	40
13.2.2.2. Nabór: Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe (Fundusz Małych Grantów).....	46
13.2.3. Procedura odwoławcza od oceny merytorycznej	52
13.3. Wybór projektów do dofinansowania.....	52
13.4. Lista rezerwowa.....	53
14. Umowa w sprawie projektu	53
15. System płatności	53
16. Informacja i promocja	54
17. Trwałość projektu.....	55

18. Kontakt..... 56

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Niniejsza publikacja - PODRĘCZNIK WNIOSKODAWCY JAK APLIKOWAĆ O ŚRODKI, została stworzona na potrzeby potencjalnych wnioskodawców w celu przybliżenia informacji o Programie *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* oraz pomocy w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej projektu.

1.2. Słownik podstawowych pojęć

Beneficjent	Podmiot prawa (kwalifikowalne typy wnioskodawców w ramach poszczególnych konkursów zostały wskazane w ogłoszeniach o naborach oraz w dalszej części niniejszego Podręcznika), który uzyskał pozytywną decyzję w sprawie dofinansowania projektu w ramach Programu i, na którym spoczywa odpowiedzialność za zainicjowanie, przygotowanie i wdrożenie projektu. W przypadku niniejszego Programu Beneficjentem <u>nie może być</u> osoba fizyczna.
Biuro Mechanizmów Finansowych (BMF)	Biuro zarządzające Mechanizmem Finansowym Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2014-2021. BMF pod względem administracyjnym mieści się w strukturze Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, jest odpowiedzialne za bieżące wdrażanie Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 i pełni funkcję punktu kontaktowego dla funduszy EOG i norweskich.
Dofinansowanie projektu	Dofinansowanie przyznane Beneficjentowi przez Operatora Programu na wdrażanie projektu.
Instytucja Audytu (IA)	Krajowy podmiot publiczny funkcjonalnie niezależny od Krajowego Punktu Kontaktowego, Instytucji Certyfikującej i Operatora Programu, wyznaczony przez Państwo-Beneficjenta do celów weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli. W Polsce funkcję IA pełni Szef Krajowej Administracji Skarbowej, który swoje zadania wykonuje za pośrednictwem Departamentu Audytu Środków Publicznych w Ministerstwie Finansów i 16 Izb Administracji Skarbowej (zadania określone w art. 5.5 Regulacji).
Instytucja Certyfikująca (IC)	Krajowy podmiot publiczny funkcjonalnie niezależny od Instytucji Audytu i Operatora Programu, wyznaczony przez Państwo-Beneficjenta do celów poświadczania informacji finansowych. Rolę IC dla Programu pełni Departament Programów Pomocowych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (zadania określone w art. 5.4 Regulacji).
Instytucja ds. Nieprawidłowości (IN)	Instytucja ta jest odpowiedzialna za przygotowywanie i przedkładanie raportów o nieprawidłowościach. Rolę IN pełni Departament Certyfikacji i Desygnacji Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (zadania określone w art. 12.3 Regulacji).
Komitet Współpracy	W skład Komitetu Współpracy wchodzi przedstawiciele Operatora i Partnerów programu z Państw-Darczyńców. Komitet Współpracy ustanawiany jest bezzwłocznie po wyznaczeniu Operatora Programu i doradza on w kwestii przygotowania oraz wdrażania programu. Komitetowi Współpracy przewodniczy przedstawiciel Operatora Programu.
Komitet ds. Wyboru projektów	Operator Programu ustanawia Komitet ds. Wyboru Projektów, który rekomenduje projekty do finansowania w ramach Programu. W skład Komitetu ds. Wyboru Projektów z prawem głosu wchodzi przynajmniej trzy osoby wskazane przez Operatora Programu. Przedstawiciele Operatora pełnią funkcję Przewodniczącego oraz Sekretarza Komitetu bez prawa głosu. Przedstawiciele Partnerów Programu z Państw Darczyńców są

	członkami Komitetu bez prawa głosu. Do udziału w posiedzeniach Komitetu ds. Wyboru Projektów w charakterze obserwatorów zapraszani są przedstawiciele BMF, Ambasady Norwegii i Krajowego Punktu Kontaktowego.
Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK)	Krajowy podmiot publiczny wyznaczony przez Państwo-Beneficjenta, jako jednostka odpowiedzialna za osiąganie celów wytyczonych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz realizację Memorandum of Understanding. W Polsce rolę KPK pełni Departament Programów Pomocowych w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej (zadania określone w art. 5.3 Regulacji).
MF EOG 2014-2021	Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021.
Operator Programu (OP)	Institucja odpowiedzialna za wdrażanie i zarządzanie Programem, przyznająca dofinansowanie Wnioskodawcom na realizację projektów. W ramach Programu <i>Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu</i> funkcję Operatora pełni Ministerstwo Klimatu przy pomocy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (zadania określone w art. 5.6 Regulacji).
Państwa – Darczyńcy	Królestwo Norwegii, Republika Islandii, Księstwo Liechtensteinu.
Partner Programu	Podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, aktywnie uczestniczący we wdrażaniu programu i skutecznie się do niego przyczyniający. Dla niniejszego Programu to podmioty z Państw-Darczyńców wskazane w Memorandum of Understanding jako Partnerzy do danego obszaru programowego w Polsce. Partnerzy Programu są zapraszani do doradzania w zakresie przygotowania i wdrażania Programu. Partnerami Programu <i>Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu</i> są: Norweska Agencja Środowiska (NEA), Norweska Dyrekcja ds. Zasobów Wodnych i Energii (NVE), Krajowa Agencja ds. Energii Islandii (OS).
Partner projektu	Każdy podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, ustanowiony jako podmiot prawa w Państwach-Darczyńcach, Państwach-Beneficjentach lub w państwie spoza EOG, które ma wspólną granicę z danym Państwem – Beneficjentem, lub każda organizacja międzynarodowa, jej organ lub agencje, aktywnie zaangażowane i przyczyniające się do wdrażania Programu. W przypadku niniejszego Programu partnerem <u>nie może być</u> osoba fizyczna. Nawiązanie partnerstwa potwierdza umowa partnerska, list intencyjny bądź inny dokument potwierdzający współpracę. W obszarze <i>Środowisko naturalne i ekosystemy</i> projekty realizowane w partnerstwie z podmiotem z Państw – Darczyńców otrzymają dodatkowe punkty (zgodnie z kryteriami), punkty przyznawane będą w zależności od zaawansowania współpracy.
Podręcznik	Podręcznik Wnioskodawcy, zawierający zbiór zasad, podstawowych pojęć i wytycznych oraz dobrych praktyk dla wnioskodawców.
Projekt	Spójna całość powiązanych ze sobą działań zmierzających do osiągnięcia zaplanowanego celu w ramach określonego budżetu, posiadająca zaplanowane z góry początek i koniec. Zakres i ramy projektu muszą być zgodne z ogłoszeniami o naborach wniosków.
Regulacje	Regulacje w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021.

Wnioskodawca	Podmiot ubiegający się o dofinansowanie w ramach Programu (po otrzymaniu dofinansowania występujący jako Beneficjent). Katalog podmiotów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach niniejszego Programu, został wskazany w ogłoszeniach o naborach.
Wniosek	Formularz wniosku o dofinansowanie dla projektu w ramach Programu <i>Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu</i> wraz z załącznikami, składany przez Wnioskodawcę w celu uzyskania dofinansowania w ramach Programu.

2. Informacje ogólne o Programie

Program *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* powstał na mocy Memorandum of Understanding (MoU) – międzyrządowej umowy, dotyczącej wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2014–2021, zawartej pomiędzy Islandią, Księstwem Liechtensteinu i Królestwem Norwegii a Rzeczpospolitą Polską. Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG) są formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom Unii Europejskiej (UE) – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Fundusze te są związane z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz z jednoczesnym wejściem naszego kraju do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, który tworzą państwa UE oraz Islandia, Liechtenstein i Norwegia. W zamian za udzielaną pomoc finansową, Państwa-Darczyńcy korzystają z dostępu do rynku wewnętrznego UE mimo, że nie są jej członkami.

2.1. Cele Programu

Fundusze norweskie i EOG realizują dwa główne cele:

- przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz
- wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy Państwami-Darczyńcami a Państwem Beneficjentem.

Celem Programu *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* jest łagodzenie zmian klimatycznych i zmniejszenie wrażliwości na zmiany klimatu. Cel Programu będzie realizowany poprzez 3 obszary programowe:

- Środowisko naturalne i ekosystemy,
- łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do ich skutków,
- Energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne.

Wsparcie w ramach Programu ukierunkowane jest przede wszystkim na działania związane z poprawą jakości powietrza (w tym rozwijanie lokalnych systemów ciepłowniczych oraz kogeneracji), termomodernizacją szkół, zwiększeniem produkcji energii ze źródeł odnawialnych, w tym energii geotermalnej oraz energii z małych elektrowni wodnych, a także z przeciwdziałaniem zmianom klimatu czy poprawą stanu środowiska naturalnego i ochroną przyrody (w tym przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu inwazyjnych gatunków obcych).

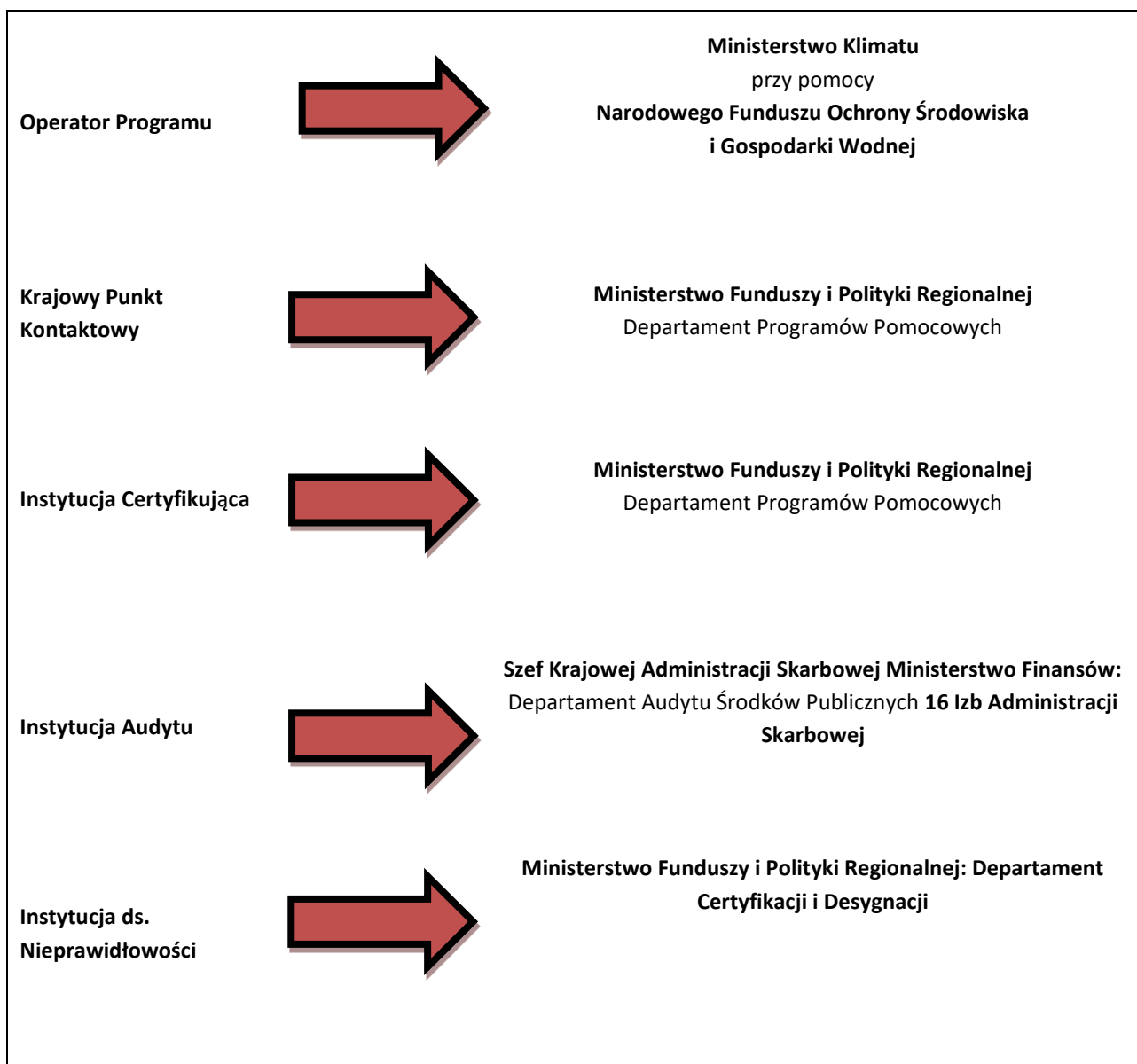
Fundusze zostaną przeznaczone również na wsparcie pilotażowych przedsięwzięć z zakresu gospodarki w obiegu zamkniętym i energetycznego wykorzystania biomasy.

2.2. System instytucjonalny i Partnerzy w Programie

W systemie zarządzania i wdrażania Programu *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* uczestniczą następujące instytucje:

- Operator Programu,
- Krajowy Punkt Kontaktowy,
- Instytucja Certyfikująca,

- Instytucja Audytu,
- Instytucja ds. Nieprawidłowości.

Partnerzy Programu z Państw-Darczyńców

- **Norweska Agencja Środowiska (NEA)**
Agencja podlegająca norweskiemu Ministerstwu Klimatu i Środowiska odgrywa kluczową rolę w zarządzaniu przyrodą i kontrolą zanieczyszczeń, a także w łagodzeniu zmian klimatu i przystosowaniu się do nich. Zadaniem agencji jest monitorowanie stanu środowiska, przekazywanie informacji związanych ze środowiskiem, nadzorowanie i kierowanie władzami regionalnymi i gminnymi, współpraca z władzami odpowiednich sektorów w tym doradztwo eksperckie.
- **Norweska Dyrekcja ds. Zasobów Wodnych i Energii (NVE)**
Dyrekcja podlega norweskiemu Ministerstwu Ropy Naftowej i Energii. Jej zadaniem jest zapewnienie zintegrowanego i przyjaznego dla środowiska zarządzania zasobami wodnymi kraju, promowanie efektywnych rynków energii i opłacalnych systemów energetycznych oraz działanie na rzecz osiągnięcia bardziej efektywnego zużycia energii.

- **Krajowa Agencja ds. Energii Islandii (OS)**

Agencja rządowa podlegająca islandzkiemu Ministerstwu Przemysłu, Energii i Turystyki. Jej głównym zadaniem jest doradzanie rządowi Islandii w kwestiach związanych z energią i pokrewnymi tematami, promowaniem i zlecaniem badań energetycznych oraz zarządzaniem rozwojem i eksploatacją zasobów energetycznych. Instytucja odegrała kluczową rolę we wdrażaniu polityki rządu w zakresie poszukiwania i rozwoju zasobów geotermalnych, a także w doradzaniu społecznościom, firmom, osobom fizycznym i zagranicznym rządów w ich wykorzystaniu. W ciągu ostatnich dziesięcioleci stymulowała i wzmacniała międzynarodową współpracę w zakresie wykorzystania energii geotermalnej poprzez wymianę informacji i doświadczeń na całym świecie.

2.3. Ramy Prawne i Dokumenty Programowe

- [Umowa w sprawie Programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” z dnia 7.02.2020 r.;](#)
- [Memorandum of Understanding w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 z dnia 20.12.2017 r.;](#)
- [Regulacje w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021;](#)
- [Wytyczne dotyczące informacji i promocji: Komunikacja i identyfikacja wizualna fundusze EOG i fundusze norweskie 2014-2021;](#)
- [Wytyczne w sprawie procedury wyboru projektów konkursowych w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021;](#)
- [Wytyczne w zakresie udzielania zamówień w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021;](#)
- Inne wytyczne przyjęte przez Komitet Mechanizmów Finansowych lub Krajowy Punkt Kontaktowy regulujące wykonywanie zadań związanych z wdrażaniem Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021, opublikowane na stronie <https://www.eog.gov.pl/>.

2.4. Obszar programowy: Środowisko naturalne i ekosystemy

Program *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* obejmuje trzy obszary programowe - patrz pkt. 2.1. Cele programu.

Niniejszy podręcznik dotyczy obszaru programowego: Środowisko naturalne i ekosystemy.

Zmiany klimatu mają bezpośredni, negatywny wpływ na różnorodność biologiczną. Jednocześnie ekosystemy odgrywają istotną rolę jako rezerwuary dwutlenku węgla oraz w przystosowaniu do skutków zmian klimatu. Wprowadzanie działań łagodzących zmiany klimatu w połączeniu z podejściem opartym na ekosystemach jest niezbędne, aby zapobiec utracie różnorodności biologicznej.

Niektóre gatunki, ze względu na tempo zachodzących zmian klimatu, mogą nieodwracalnie zniknąć. Biorąc pod uwagę znaczenie ekosystemów w łagodzeniu zmian klimatu, wymagana jest ich ochrona poprzez działania na rzecz zachowania różnorodności biologicznej. Jednocześnie ochrona oraz przywracanie właściwego stanu ekosystemów przyczyni się również do adaptacji do skutków zmian klimatu.

Zgodnie z wizją UE 2050 różnorodność biologiczna w Unii Europejskiej i usługi ekosystemowe, które stanowią jej kapitał naturalny, będą chronione, wyceniane i odpowiednio przywracane ze względu na wartość różnorodności biologicznej i jej podstawowy wkład w zapewnienie dobrobytu ludzi, tak aby uniknąć katastrofalnych zmian spowodowanych utratą różnorodności biologicznej¹.

Pomimo stosunkowo wysokiego bogactwa różnorodności biologicznej w Polsce w porównaniu do średniej Unii Europejskiej² lista zagrożonych gatunków w Polsce jest obszerna i stale rośnie - listy zagrożonych gatunków

¹ W Polsce istnieją 994 obszary Natura 2000, 23 parki narodowe, 122 parki krajobrazowe i 1497 rezerwatów. Źródło: Strategia różnorodności biologicznej UE do 2020 r.

<http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/brochures/2020%20Biod%20brochure%20final%20lowres.pdf>

² Przegląd wdrażania środowiska w UE. Raport krajowy - POLSKA, strony 10-11

wskazują, że 21% rodzimych roślin i grzybów jest zagrożonych wyginięciem lub wymarłych, a także 130 gatunków zwierząt kręgowych, 37 taksonów, minogów i ryb.

Konieczne jest podejmowanie dalszych wysiłków, aby przeciwdziałać czynnikom i zjawiskom powodującym utratę różnorodności biologicznej. Coraz więcej gatunków i ekosystemów wymaga aktywnej ochrony. Według *Przeglądu wdrażania polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej. Raport krajowy - POLSKA* inwazyjne gatunki obce zostały uznane za jedno z największych zagrożeń dla różnorodności biologicznej w Polsce³. Zmiany klimatu powodują również migrację gatunków, w tym inwazyjnych gatunków obcych, głównie z Europy Południowej, Afryki Północnej i Azji⁴.

W kontekście ochrony ekosystemów, jednym z równie kluczowych wyzwań na poziomie UE jest wdrożenie monitorowania i oceny ekosystemów i ich usług do 2020 r. zgodnie z Działaniem 5 Strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej. Zgodnie ze wspomnianą strategią państwa członkowskie, we współpracy z Komisją Europejską, określą i ocenią stan ekosystemów i ich funkcji, wartość ekonomiczną tych funkcji oraz będą wspierać ich włączenie do systemu rachunkowego i sprawozdawczego na poziomie UE i krajowym do 2020 r. (Proces mapowania i oceny ekosystemów i ich usług (MAES))⁵.

Celem głównym obszaru programowego Środowisko naturalne i ekosystemy jest wspieranie działań zmierzających do poprawy stanu różnorodności biologicznej w Polsce. Osiągnięcie ww. celu możliwe będzie poprzez realizację 3 naborów oraz projektu predefiniowanego (pozakonkursowego):

- Dwa nabory otwarte:

Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami: wspieranie działań polegających na wdrażaniu planów zarządzania obszarami chronionymi w Polsce w celu poprawy statusu zagrożonych gatunków oraz siedlisk, jak również przeciwdziałaniu fragmentacji ekosystemów, ograniczaniu barier w celu zapewnienia swobodnego przepływu gatunków między obszarami chronionymi, ochronie i przywracaniu zdegradowanych mokradeł do stanu naturalnego, utrzymaniu prawidłowego stanu ekosystemów.

Wnioskodawcy mogą wdrożyć co najmniej jeden z powyższych rodzajów działań.

Obowiązkowym elementem projektu są działania podnoszące świadomość w zakresie zmian klimatu i ich wpływu na ekosystemy wraz ze wskazaniem ich wzajemnego powiązania.

Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi: wspieranie działań polegających na zwiększeniu odporności gatunków rodzimych poprzez ograniczanie napływu oraz usuwanie inwazyjnych gatunków obcych, identyfikację źródeł i dróg rozprzestrzenienia się i / lub wprowadzenie rozwiązań ograniczających rozprzestrzenienie się inwazyjnych gatunków obcych.

Wnioskodawcy mogą wdrożyć co najmniej jeden z powyższych rodzajów działań.

Obowiązkowym elementem projektu są działania podnoszące świadomość w zakresie zmian klimatu i ich wpływu na ekosystemy wraz ze wskazaniem ich wzajemnego powiązania.

- Nabór w ramach Funduszu Małych Grantów:

Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe:

³ Przegląd wdrażania środowiska w UE. Raport krajowy - POLSKA, strona 11.

⁴ Inwazyjne gatunki obce są powszechnie uważane za główne zagrożenie dla różnorodności biologicznej w skali globalnej, ustępując jedynie utracie siedlisk. Powodują wyginięcie rodzimych gatunków, konkurując z nimi o pożywienie, światło lub wodę. Ponadto inwazyjne gatunki obce mogą być źródłem chorób dla gatunków rodzimych i stanowić zagrożenie krzyżowania się gatunków, co powoduje rozmycie puli genetycznej rzadkich, zagrożonych gatunków rodzimych. Jednocześnie inwazyjne gatunki obce stanowią zagrożenie dla cennych siedlisk i ekosystemów, ponieważ mogą całkowicie zmienić swoją strukturę i funkcjonowanie. Ponadto stanowią zagrożenie dla gospodarki, niszcząc uprawy, powodując epidemie wśród ludzi i zwierząt hodowlanych.

⁵ Strategia różnorodności biologicznej UE do 2020 r.

Fundusz Małych Grantów został ustanowiony dla organizacji pozarządowych na działania, które będą chronić i zwiększać świadomość społeczną o ekosystemach. Wnioskodawcy mogą wdrożyć co najmniej jeden z następujących czterech rodzajów działań:

1. prowadzenie aktywnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk;
2. zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych i przeciwdziałanie ich rozprzestrzenianiu się;
3. mapowanie i ocena ekosystemów oraz ich usług;
4. zwiększenie świadomości społecznej o ekosystemach, ich roli i świadczonych przez nie usługach.

Obowiązkowym elementem projektu są działania podnoszące świadomość w zakresie zmian klimatu i ich wpływu na ekosystemy wraz ze wskazaniem ich wzajemnego powiązania.

W przypadku działań wskazanych w punkcie 4 projekt może obejmować wyłącznie działania podnoszące świadomość na temat ekosystemów, ich roli oraz świadczonych przez nie usługach.

- Projekt predefiniowany (pozakonkursowy) dotyczący usług świadczonych przez główne typy ekosystemów w Polsce realizowany przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w partnerstwie z Norweskim Instytutem Badań Przyrodniczych NINA.

3. Wnioskodawcy

- W ramach następujących naborów otwartych:
 - Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami
 - Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi

o dofinansowanie wniosków mogą ubiegać się następujące podmioty:

- a) prywatne lub publiczne;
- b) komercyjne lub niekomercyjne;
- c) organizacje pozarządowe rozumiane jako wolontariackie organizacje non-profit ustanowione jako podmiot prawa krajowego, unijnego lub międzynarodowego o celach niekomercyjnych, niezależne od władz lokalnych, regionalnych i centralnych, podmiotów publicznych, partii politycznych i podmiotów gospodarczych. Instytucje religijne i partie polityczne nie są uznawane za organizacje pozarządowe zgodnie z art. 1.6 n) Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021.

Weryfikacja niezależności, o której mowa w definicji powyżej, zostanie przeprowadzona na etapie oceny formalnej na podstawie danych zawartych w KRS, statucie i innych informacji, w tym dostępnych na stronie internetowej Wnioskodawcy.

- W ramach naboru do Funduszu Małych Grantów:
 - Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe

o dofinansowanie wniosków mogą ubiegać się organizacje pozarządowe rozumiane jako wolontariackie organizacje non-profit ustanowione jako podmiot prawa krajowego, unijnego lub międzynarodowego o celach niekomercyjnych, niezależne od władz lokalnych, regionalnych i centralnych, podmiotów publicznych, partii politycznych i podmiotów gospodarczych. Instytucje religijne i partie polityczne nie są uznawane za organizacje pozarządowe zgodnie z art. 1.6 n) Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021.

Weryfikacja niezależności, o której mowa w definicji powyżej, zostanie przeprowadzona na etapie oceny formalnej na podstawie danych zawartych w KRS, statucie i innych informacji, w tym dostępnych na stronie internetowej Wnioskodawcy.

4. Finansowanie Programu

4.1. Okres kwalifikowalności wydatków w projektach

Koszty ponoszone w ramach projektu są kwalifikowalne od dnia podjęcia decyzji o przyznaniu dofinansowania projektu przez Operatora Programu (Ministerstwo Klimatu) do 30 kwietnia 2024 r.

4.2. Wartość projektu

Minimalna oraz maksymalna kwota dofinansowania jest różna w zależności od rodzaju naboru wniosków o dofinansowanie:

- Nabory otwarte:
 - Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami
 - Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi

Minimalna kwota dofinansowania to 200 000 EUR tj. 863 180,00 PLN⁶,

Maksymalna kwota dofinansowania to 1 000 000 EUR tj. 4 315 900,00 PLN⁷.

- Nabór w ramach Funduszu Małych Grantów:
 - Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe

Minimalna kwota dofinansowania to 50 000 EUR tj. 215 795,00 PLN⁸,

Maksymalna kwota dofinansowania to 200 000 EUR tj. 863 180,00 PLN⁹.

4.3 Dofinansowanie

W ramach obszaru programowego Środowisko naturalne i ekosystemy środki będą przekazywane Beneficjentom w formie dotacji bezzwrotnej.

Poziom dofinansowania ze środków Programu jest różny w zależności od rodzaju naboru wniosków o dofinansowanie:

- do **85%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej dla projektów złożonych w ramach naborów otwartych:
 - Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami
 - Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi
- do **90%** całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu z uwzględnieniem zasad pomocy publicznej dla projektów złożonych w ramach naboru do Funduszu Małych Grantów:
 - Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe

4.4 Wkład własny

Wnioskodawca musi zapewnić w budżecie projektu wkład własny w wysokości nie mniejszej niż różnica między całkowitymi kosztami kwalifikowalnymi projektu a kwotą wnioskowanego dofinansowania.

Przykład:

W projekcie, którego całkowity koszt kwalifikowalny wynosi 1 000 000 PLN, a procent dofinansowania 85 %:

- kwota dofinansowania wynosi 850 000 PLN;

⁶ Kwota w PLN jest orientacyjna. Dotacja zostanie przyznana w EUR, ale środki zostaną wypłacone w PLN, zgodnie z miesięcznym rachunkowym kursem wymiany walut Komisji Europejskiej w euro (EUR / PLN) za miesiąc, w którym nastąpi wypłata środków.

⁷ Jak wyżej

⁸ Jak wyżej

⁹ Jak wyżej

- kwota wkładu własnego Wnioskodawcy wynosi 150 000 PLN.

Wkład własny wnoszony jest co do zasady w postaci pieniężnej, np. środki własne, wkład finansowy Partnera projektu, pożyczka zaciągnięta przez wnioskodawcę (preferencyjna, umarzalna) lub inna dotacja pozyskana na uzupełnienie wkładu własnego wnioskodawcy.

Wyjątkiem od zasady pieniężnego wkładu własnego są projekty, w których beneficjentem jest organizacja pozarządowa. W tym przypadku dopuszczalny jest wkład rzeczowy **w postaci wolontariatu**, który może stanowić do 50% wkładu własnego wymaganego dla projektu w ramach Programu.

Przykład:

W projekcie, którego całkowity koszt kwalifikowalny wynosi 1 000 000 PLN, a procent dofinansowania 90 %:

- kwota dofinansowania wynosi 900 000 PLN;
- kwota wkładu własnego Wnioskodawcy wynosi 100 000 PLN, z czego:
 - wkład rzeczowy w postaci wolontariatu może wynieść do 50 000 PLN;
 - wkład własny w postaci pieniężnej stanowiący uzupełnienie różnicy między wymaganą kwotą wkładu własnego a wkładem rzeczowym wniesionym w postaci wolontariatu.

W omawianym przykładzie:

- jeżeli wkład własny w postaci wolontariatu wynosi 50 000 PLN, to wkład w postaci pieniężnej wynosi 50 000 PLN;
- jeżeli wkład własny w postaci wolontariatu wynosi 40 000 PLN, to wkład w postaci pieniężnej wynosi 60 000 PLN.

Wkład rzeczowy w postaci wolontariatu

- musi być uwzględniony w budżecie projektu,
- może być wniesiony wyłącznie przez Beneficjenta i/lub Partnera/Partnerów, o ile jest on organizacją pozarządową,
- musi być możliwy do zidentyfikowania i zweryfikowania – praca wolontariuszy powinna być rejestrowana za pomocą kart czasu pracy lub w inny sposób pozwalający na rejestrację czasu pracy oraz poparta dowodami wykonania pracy.

Wolontariuszem może być pracownik zatrudniony przez Beneficjenta lub Partnera na umowę o wolontariat.

Wartość wkładu rzeczowego w postaci wolontariatu jest wyliczana przez wnioskodawcę z uwzględnieniem:

- ilości czasu przepracowanego dobrowolnie i nieodpłatnie na rzecz projektu, wyrażonego w liczbie godzin oraz
- standardowej stawki godzinowej i dziennej za dany rodzaj wykonywanej pracy zgodnie ze stawkami zwyczajowo wyrażonymi za taką pracę.

W związku z dużym zróżnicowaniem rodzajów prac możliwych do wykonywania przez wolontariusza w projekcie, wielkość zaproponowanych przez wnioskodawcę stawek za poszczególne prace zostanie zweryfikowana przez ekspertów na etapie oceny merytorycznej wniosku o dofinansowanie. Zaakceptowana wysokość ww. stawek zostanie zapisana w umowie w sprawie projektu.

4.5 VAT jako koszt wnioskodawcy

Podatek VAT stanowi koszt projektu, ale nie jest kosztem kwalifikowalnym, jeżeli Wnioskodawca ma możliwość jego odliczenia. Odwrotnie, tzn. w przypadku, gdy Wnioskodawca nie ma możliwości odliczenia podatku VAT, stanowi on koszt przedsięwzięcia i jest kosztem kwalifikowalnym. Powyższe zasady dotyczą również partnera projektu.

W sytuacji gdy Wnioskodawca nie ma możliwości odliczenia podatku VAT, a partner ma taką możliwość, wówczas podatek VAT będzie kwalifikowalny w projekcie dla wnioskodawcy, a niekwalifikowalny dla partnera. Wypełniając wniosek o dofinansowanie Wnioskodawca zaznacza, czy podatek VAT jest faktycznie i ostatecznie przez niego ponoszony. Wskazując odpowiedź TAK, Wnioskodawca oświadcza, że NIE MA prawnej możliwości odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego w jakiegokolwiek części, zgodnie z przepisami ustawy o podatku od towarów i usług. Wskazując odpowiedź NIE, Wnioskodawca oświadcza, że MA prawną możliwość odliczenia podatku naliczonego od podatku należnego w jakiegokolwiek części, zgodnie z przepisami ustawy o podatku od towarów i usług.

O braku kwalifikowalności VAT w projekcie przesądza sama możliwość odliczenia go przez wnioskodawcę lub/i partnera, niezależnie od tego, czy faktycznie do odliczenia dojdzie.

Wnioskodawca oświadcza, że podatek od wartości dodanej (VAT) stanowi koszt inwestycji/zadania i nie może zostać odliczony od podatku należnego w rozliczeniu składanym do Urzędu Skarbowego.

Podatek VAT powinien być ujęty w koszcie całkowitym projektu jako osobna pozycja. Należy pamiętać o rozróżnieniu pomiędzy całkowitym kosztem a kosztem kwalifikowalnym projektu. W sytuacji kiedy Beneficjent nie ma możliwości odzyskania podatku VAT, powinien on być uwzględniony w kosztach kwalifikowalnych projektu. Jeżeli Wnioskodawca ma możliwość żądania zwrotu lub odliczenia podatku VAT - nie jest kosztem kwalifikowalnym, powinien zostać wskazany jako koszt niekwalifikowalny projektu.

Powyższe zasady analogicznie odnoszą się do partnera projektu. W przypadku, gdy partner projektu nie ma możliwości odliczenia podatku VAT, powinien potwierdzić ten fakt, składając odpowiednie oświadczenie. Oświadczenie to wnioskodawca załącza do wniosku o dofinansowanie jako dodatkowy załącznik.

5. Budżet projektu

5.1. Koszty kwalifikowane

Za wydatki kwalifikowalne w ramach projektów uznane będą koszty faktycznie poniesione w ramach projektu, spełniające poniższe kryteria zgodnie z art. 8.2 Regulacji:

- a) zostały poniesione (zapłacone) między pierwszym a ostatnim dniem kwalifikowalności, zgodnie z ramami czasowymi określonymi w umowie w sprawie projektu;
- b) mają związek z przedmiotem umowy w sprawie projektu i są wskazane w szczegółowym budżecie projektu;
- c) są proporcjonalne i niezbędne do wdrożenia projektu;
- d) muszą być wykorzystane wyłącznie na realizację celów projektu i jego oczekiwanego rezultatu/oczekiwanych rezultatów w sposób zgodny z zasadami gospodarności, skuteczności i efektywności;
- e) są możliwe do zidentyfikowania i zweryfikowania, w szczególności poprzez wprowadzenie do ewidencji księgowej Beneficjenta lub/i Partnera projektu oraz ustalone zgodnie z obowiązującymi standardami rachunkowości kraju, w którym siedzibę ma Beneficjent i/lub Partner projektu, a także zgodne z ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości;
- f) są zgodne z wymogami obowiązującego prawodawstwa podatkowego i socjalnego.

➤ **Udokumentowanie poniesienia wydatku i ewidencja rachunkowa**

Wydatki uznaje się za poniesione, gdy koszt został zafakturowany, zapłacony, a przedmiot dostarczony (w przypadku towarów) lub wykonany (w przypadku usług i robót). Na zasadzie wyjątku, koszty, w odniesieniu do których faktury zostały wystawione w ostatnim miesiącu kwalifikowalności wydatków, są również uważane za poniesione w okresie kwalifikowalności, o ile zostały zapłacone w terminie 30 dni od ostatniego dnia kwalifikowalności wydatków. Koszty ogólne i amortyzacja sprzętu uznane są za poniesione w chwili ich zaksięgowania przez Beneficjenta i/lub Partnera projektu.

Wewnętrzne procedury Beneficjenta w zakresie rachunkowości i audytu powinny umożliwiać bezpośrednie powiązanie wydatków i przychodów zadeklarowanych w odniesieniu do projektu z odpowiednimi sprawozdaniami rachunkowymi i dokumentami uzupełniającymi.

➤ **Zakup sprzętu**

W przypadku zakupu nowego sprzętu¹⁰ za koszty kwalifikowalne można uznać wyłącznie część amortyzacji odpowiadającą czasowi trwania projektu oraz stopniowi faktycznego wykorzystania na potrzeby projektu zgodnie z art. 8.2 ust.4 Regulacji.

Całkowita cena zakupu sprzętu może być kwalifikowana (w drodze wyjątku od reguły zawartej w art. 8.2 ust. 4) tylko w sytuacji, gdy OP stwierdzi, że sprzęt stanowi integralny i niezbędny element umożliwiający osiągnięcie celów projektu.

W przypadku, gdy kwalifikowana jest całkowita cena zakupu sprzętu, Beneficjent zgodnie z art. 8.3 ust.2 Regulacji:

- musi być właścicielem sprzętu przez okres co najmniej 5 lat po zakończeniu projektu i będzie korzystał z tego sprzętu w celu realizacji celów projektu przez ten sam okres;
- odpowiednio ubezpieczył sprzęt na wypadek straty, takiej jak pożar, kradzież czy inne wypadki zwykle podlegające ubezpieczeniu, zarówno w czasie realizacji projektu, jak i co najmniej 5 lat po jego zakończeniu;
- przez co najmniej 5 lat od zakończenia projektu przeznaczył odpowiednie środki na utrzymanie sprzętu.

W umowie w sprawie projektu należy wskazać konkretne sposoby wywiązania się z tych zobowiązań. Operator Programu może zwolnić Beneficjenta z wywiązania się z tych zobowiązań w odniesieniu do jakiegokolwiek wyraźnie wskazanego sprzętu w przypadku, gdy Operator Programu – uwzględniając wszystkie istotne okoliczności – uzna, że ciągłe korzystanie z tego sprzętu na potrzeby realizacji celów ogólnych projektu nie miałyby żadnego ekonomicznego uzasadnienia.

➤ **Zakup nieruchomości i gruntu jako element projektów MF EOG**

Zgodnie z zapisami art. 8.6 Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu MF EOG 2014-2021:

1. Koszty zakupu nieruchomości i gruntów niezabudowanych mogą być kwalifikowalne, jeżeli spełnione zostały następujące warunki:

- a) istnieje bezpośredni związek między nabyciem nieruchomości a celami projektu;
- b) zakup nieruchomości i/lub gruntu nie może stanowić więcej niż 10% całkowitych wydatków kwalifikowanych projektu;

¹⁰ Zakup sprzętu używanego nie jest kwalifikowalny.

- c) przed zakupem należy uzyskać świadectwo od niezależnego, wykwalifikowanego rzeczoznawcy lub właściwego organu urzędowego potwierdzające, że cena zakupu nie przekracza wartości rynkowej oraz że nieruchomości jest wolna od wszelkich zobowiązań w postaci kredytów hipotecznych i innych zobowiązań, w szczególności w odniesieniu do szkód związanych z zanieczyszczeniem. W przypadku zakupu nieruchomości świadectwo musi potwierdzać, że dana budowa jest zgodna z przepisami krajowymi lub określać, co nie jest zgodne z przepisami krajowymi, ale w ramach projektu ma zostać skorygowane przez Beneficjenta;
- d) nieruchomości i/lub grunt powinny zostać wykorzystane do celów projektu i przez okres wskazany w decyzji o przyznaniu dofinansowania dla projektu. Przed zakończeniem projektu prawo własności musi być przekazane Beneficjentowi lub osobom w sposób wyraźny określonym przez Beneficjenta we wniosku aplikacyjnym jako odbiorcy nieruchomości i/lub gruntu. Nieruchomości i/lub gruntów nie można sprzedawać, wynajmować lub wykorzystać jako zastawu hipotecznego przez pięć lat od zakończenia projektu lub dłużej, jeśli tak określono w umowie w sprawie projektu. KMF może zrezygnować z tego ograniczenia, jeśli mogłoby to doprowadzić do nieuzasadnionych obciążeń dla Beneficjenta;
- e) nieruchomości i/lub grunt mogą być wykorzystywane tylko zgodnie z celami projektu. W szczególności budynki mogą być użyte do celów administracji publicznej tylko wtedy, gdy takie użytkowanie jest zgodne z celem projektu;
- f) przed zakupem Operator Programu wyrazi wprost zgodę na nabycie nieruchomości i/lub gruntu albo w umowie w sprawie projektu albo na drodze późniejszej decyzji.

2. Nieruchomość oznacza budynki zbudowane lub w trakcie budowy oraz odpowiednie prawa do gruntu, na których są one zbudowane.

3. Ograniczenia określone w pkt. 1 d) stosuje się również do budynków budowanych, rekonstruowanych lub remontowanych ze środków Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021.

4. Ograniczenie hipoteczne, o którym mowa w pkt. 1 d), nie ma zastosowania do hipoteki ustanowionej na rzecz Operatora Programu lub Krajowego Punktu Kontaktowego, jeśli jej celem jest wyłącznie zapewnienie zgodności z wymienionym ustępem.

5. Kwalifikowalne mogą być wydatki na przygotowanie miejsca i budowę, które są niezbędne dla wdrażania projektu.

6. Koszty nabycia nieruchomości i/lub gruntu będącego już bezpośrednio lub pośrednio własnością Beneficjenta lub nabycie nieruchomości i/lub gruntów będących bezpośrednio lub pośrednio własnością Partnera projektu lub administracji publicznej nie są kwalifikowalne. W żadnym przypadku nieruchomości i/lub grunty nie mogą być zakupione w celach spekulacyjnych. Nieruchomości i/lub grunty nie mogą być przedmiotem dofinansowania krajowego lub ze strony zewnętrznego darczyńcy w ciągu ostatnich 10 lat, gdyż mogłoby to potencjalnie przyczynić się do podwójnego finansowania.

5.1.1. Koszty bezpośrednie

Koszty bezpośrednie to, zgodnie z art. 8.3.1. Regulacji, wydatki wskazane przez Beneficjenta i/lub Partnera projektu, zgodnie z ich zasadami rachunkowości i zwyczajowymi przepisami wewnętrznymi, jako konkretne wydatki bezpośrednio związane z wdrażaniem projektu, które mogą być bezpośrednio zaksięgowane dla tego projektu. W szczególności, jako koszty bezpośrednie kwalifikowalne są koszty z listy poniżej.

1. Koszty personelu przydzielonego do projektu – rzeczywiste wynagrodzenia, składki na ubezpieczenia społeczne i inne koszty ustawowe wchodzące w skład wynagrodzeń (pod warunkiem, że jest to zgodne ze standardowymi zasadami wynagradzania obowiązującymi Wnioskodawcę i Partnera projektu). Odpowiednie koszty wynagrodzeń pracowników administracji krajowej są kwalifikowalne pod warunkiem, że mają związek z kosztami działań, których dana jednostka administracji publicznej nie wykonywałaby, jeśli dany projekt nie byłby realizowany.

2. Koszty podróży i diet personelu zaangażowanego we wdrażanie projektu, pod warunkiem, że są zgodne ze zwyczajowymi praktykami Wnioskodawcy i Partnera projektu w zakresie kosztów podróży i nie przekraczają krajowych stawek.
3. Koszty nowego sprzętu, zgodnie z warunkami określonymi w pkt 5.1 niniejszego Podręcznika, ustęp: zakup sprzętu.
Za wydatek kwalifikowalny można uznać wyłącznie część amortyzacji odpowiadającą okresowi trwania projektu oraz stopniowi faktycznego wykorzystania sprzętu do celów projektu, za wyjątkiem sytuacji, gdy Operator stwierdzi, że sprzęt stanowi integralny i niezbędny element umożliwiający osiągnięcie celów projektu, kwalifikowalna może być całkowita cena zakupu tego sprzętu.
4. Zakup gruntów i nieruchomości zgodnie z warunkami określonymi w pkt 5.1 niniejszego Podręcznika Koszty kwalifikowane, ustęp: Zakup nieruchomości i gruntu jako element projektów MF EOG.
5. Koszty materiałów eksploatacyjnych i dostaw, pod warunkiem, że są możliwe do zidentyfikowania i są przypisane do projektu.
6. Koszty wynikające z innych umów zawartych przez wnioskodawcę na potrzeby realizacji projektu, pod warunkiem zapewnienia zgodności z obowiązującymi przepisami dotyczącymi zamówień publicznych oraz z Regulacjami.
7. Koszty wynikające bezpośrednio z wymogów nałożonych przez umowę w sprawie projektu – np. rozpowszechnianie informacji, ewaluacja wybranych działań, audyty, tłumaczenia, powielanie (kopiowanie), w tym koszty innych usług finansowych (zwłaszcza koszty gwarancji finansowych).

Poziom kosztów bezpośrednich działań edukacyjno – promocyjnych przewidzianych w projekcie powinien odpowiadać stawkom kosztów jednostkowych określonych w Tabeli standaryzowanych kosztów jednostkowych dla działań edukacyjno – promocyjnych w ramach Programu *Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu* Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 zamieszczonej jako załącznik do ogłoszenia o naborze.

5.1.2. Koszty pośrednie

Koszty pośrednie to wszystkie kwalifikowane koszty, które nie mogą być precyzyjnie wskazane przez Wnioskodawcę i/lub Partnera projektu jako bezpośrednio związane z projektem, ale które można wskazać i uzasadnić w ramach systemu rachunkowości jako poniesione bezpośrednio w związku z bezpośrednimi kosztami kwalifikowanymi projektu. Nie mogą one obejmować żadnych bezpośrednich kosztów kwalifikowanych.

Pośrednie koszty projektu reprezentują proporcjonalną część kosztów ogólnych Beneficjenta lub Partnera projektu.

Koszty pośrednie projektu mogą być wyliczane przez Wnioskodawców oraz Partnerów projektu metodą ryczału w wysokości do 25% całkowitych bezpośrednich kosztów kwalifikowanych z wyłączeniem bezpośrednich kosztów kwalifikowanych przeznaczonych na podwykonawstwo i kosztów zasobów udostępnionych przez strony trzecie, których nie wykorzystuje się na terenie Beneficjenta lub Partnera projektu, zgodnie z art. 8.5 Regulacji ust. 1 lit. b).

WAŻNE:

Kalkulacja kosztów pośrednich musi zostać wykonana zgodnie ze Szczegółowymi wytycznymi odnośnie kosztów pośrednich i bezpośrednich wraz z przykładami wyliczeń kosztów pośrednich znajdującymi się w dokumencie **Metodyka kalkulacji kosztów pośrednich**, który stanowi załącznik do ogłoszenia o naborze.

Kalkulacja kosztów pośrednich oraz przyjęte w niej podstawy do wyliczeń i stawka ryczału nie mogą ulec zmianie na etapie realizacji projektu.

Kalkulację kosztów pośrednich wykonaną przez wnioskodawcę należy załączyć do wniosku o dofinansowanie w formie załącznika (jeśli dotyczy).

W przypadku, gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, inną niż pomoc de minimis, koszty pośrednie nie będą zaliczane do kosztów stanowiących podstawę do ustalenia dopuszczalnej kwoty pomocy.

5.1.3. Koszty zarządzania

Koszty zarządzania projektem to koszty bezpośrednio związane z planowaniem działań w projekcie i nadzorowaniem prawidłowej i terminowej ich realizacji, a także planowaniem i zarządzaniem budżetem projektu.

Dla określenia kwalifikowalności kosztów zarządzania na poziomie projektu poprzez analogię stosowane będą Wytyczne Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w sprawie kosztów zarządzania dla Operatorów Programów w ramach MF EOG 2014-2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021.

Odpowiednie koszty wynagrodzeń pracowników są kwalifikowalne wyłącznie w zakresie, w którym odnoszą się do kosztów działań, które nie byłyby przeprowadzone, gdyby nie podjęto się wdrażania danego projektu.

Wytyczne regulują rozdział kosztów pośrednich i bezpośrednich zatrudnionych w projekcie pracowników. Charakter zadań powierzonych do wykonania osobom zatrudnionym w projekcie oraz czas poświęcony na ich wykonanie mają istotny wpływ na to czy koszt wynagrodzenia danego pracownika będzie kosztem bezpośrednim czy pośrednim.

Koszt pośredni to: wynagrodzenia personelu obsługowego projektu (obsługa kadrowa, księgowość, administracyjna). Do zdefiniowania kosztów pośrednich stosuje się zasady z pkt 5.1.2. niniejszego Podręcznika.

Koszt bezpośredni to: wynagrodzenie koordynatora/kierownika projektu lub innej osoby mającej za zadanie koordynowanie lub zarządzanie projektem lub innego personelu bezpośrednio zaangażowanego w zarządzanie projektem i jego rozliczanie, o ile jego zatrudnienie jest niezbędne dla realizacji projektu. Linią demarkacyjną oddzielającą koszty bezpośrednie od pośrednich wyznacza sam Wnioskodawca/Beneficjent poprzez poprawne i rzetelne przygotowanie kalkulacji kosztów pośrednich będącej obowiązkowym załącznikiem do wniosku o dofinansowanie. W tym załączniku Wnioskodawca/Beneficjent dokładnie definiuje co stanowi koszt pośredni, a co bezpośredni w jego projekcie.

5.2. Koszty niekwalifikowane

Poniższe wydatki nie są uznawane za kwalifikowalne:

- a) odsetki od zadłużenia, obsługa zadłużenia i opłaty za opóźnienie płatności;
- b) opłaty za transakcje finansowe i inne koszty czysto finansowe, z wyjątkiem kosztów związanych z rachunkami wymaganymi przez KMF, Krajowy Punkt Kontaktowy lub obowiązujące prawo oraz kosztów usług finansowych nałożonych przez umowę w sprawie projektu;
- c) rezerwy na straty lub potencjalne przyszłe zobowiązania;
- d) straty spowodowane różnicami kursowymi;
- e) VAT możliwy do odzyskania – szczegółowe informacje na ten temat zawarto w punkcie 4.5 Podręcznika;
- f) koszty pokryte z innych źródeł;
- g) grzywny, kary i koszty postępowania sądowego, z wyjątkiem postępowań, które stanowią element integralny i konieczny dla osiągnięcia rezultatów projektu;
- h) wydatki niepotrzebne lub nierozważne;
- i) zakup używanego sprzętu;
- j) wkład rzeczowy, w tym w postaci pracy wolontariatu (wyjątek stanowią organizacje pozarządowe, w przypadku których 50% wartości wkładu własnego może stanowić wkład rzeczowy w postaci wolontariatu);
- k) różnice kursowe.

Ponadto kosztami niekwalifikowanymi w ramach projektu są wszelkie koszty związane z realizacją projektu lecz poniesione przez wnioskodawcę przed wydaniem decyzji o dofinansowaniu, w tym m.in. koszty związane z przygotowaniem inwestycji i dokumentacji wniosku o dofinansowanie.

Kosztem niekwalifikowalnym są także wszelkie prace związane z zagospodarowaniem odpadów powstałych w wyniku realizacji projektu. Beneficjenci zostaną zobowiązani w umowie w sprawie projektu do zagospodarowania wszystkich materiałów, w tym odpadów powstałych w wyniku realizacji robót budowlanych w ramach projektu. Obowiązkiem Beneficjentów będzie zapewnienie, że zostaną one zagospodarowane w sposób przyjazny środowisku (ponownie użyte, przetworzone, unieszkodliwione lub magazynowane) zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym prawa ochrony środowiska.

6. Rodzaje wspieranych projektów

W obszarze programowym Środowisko naturalne i ekosystemy przewiduje się realizację projektów zgłaszanych przez wnioskodawców w ramach naboru:

6.1. Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami

Zakres przedmiotowy projektów polegać może na realizacji działań związanych z:

- a) wdrażaniem planów zarządzania obszarami chronionymi (obszary Natura 2000, parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты);
- b) poprawą stanu gatunków chronionych;
- c) przeciwdziałaniem fragmentacji ekosystemów;
- d) tworzeniem/ zachowaniem/ udrażnianiem korytarzy ekologicznych w celu zapewnienia swobodnego przepływu gatunków między obszarami chronionymi;
- e) ochroną naturalnych mokradeł jako rezerwuarów węgla organicznego;
- f) przywracaniem zdegradowanych mokradeł do stanu naturalnego;
- g) utrzymaniem prawidłowego stanu ekosystemów.

Zapobieganie nadmiernej presji turystycznej na ekosystemy poprzez budowę i/lub modernizację infrastruktury edukacyjnej i turystycznej może stanowić wartość dodaną projektu, natomiast nie może stanowić głównego zakresu projektu.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

- a) Plany zarządzania obszarami chronionymi w podziale na formy ochrony przyrody:
 - obszar Natura 2000: plan ochrony, plan zadań ochronnych;
 - park narodowy, rezerwat: plan ochrony, zadania ochronne;
 - park krajobrazowy: plan ochrony.
- b) Poprawa stanu gatunków chronionych rozumiana jako realizacja zadań wynikających z zapisów ww. planów zarządzania obszarami chronionymi i/ lub z programu ochrony gatunków zgodnie z ustawą o ochronie przyrody.
- c) Przeciwdziałanie fragmentacji ekosystemów rozumiane jako odwracanie negatywnych zmian wywołanych działalnością człowieka tj. rozdrobnienie naturalnych siedlisk.
- d) Tworzenie/zachowanie/udrażnianie korytarzy ekologicznych w celu zapewnienia swobodnego przepływu gatunków między obszarami chronionymi rozumiane zgodnie z opracowaniem określającym przebieg korytarza ekologicznego pt.:

Projekt korytarzy ekologicznych łączących obszary Natura 2000 autorstwa zespołu pod kierunkiem prof. W. Jędrzejewskiego (2005, Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża).

Link do opracowania:

https://archiwum.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/fundusze_srodowiskowe/POliS/Ogloszenia_POliS/Aktualnosc/2016-09-21_Korytarze_ekologiczne/projekt_korytarzy_ekologicznych.pdf

- e) Ochrona naturalnych mokradeł jako rezerwuarów węgla organicznego

oraz

- f) Przywracanie zdegradowanych mokradeł do stanu naturalnego

gdzie **mokradła** rozumiane są jako ekosystemy lądowe zależne od wody bądź wodno-lądowe - tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne, tak naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących, słodkich, słonawych lub słonych, łącznie z wodami morskimi, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów - w ślad za definicją obszarów wodno - błotnych z Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzonej w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.

W przypadku realizacji projektu na terenach chronionych i / lub tworzenia / zachowania / udroźnienia korytarzy ekologicznych łączących obszary chronione lub ochrony gatunków, niezbędne jest przedstawienie opinii potwierdzającej zasadność realizacji projektu przez właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (w przypadku projektów ponadregionalnych tj. powyżej jednego województwa) lub dyrektora parku narodowego. Dla projektu realizowanego przez park narodowy na jego terenie wymagana jest opinia rady naukowej parku narodowego.

6.2. Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi

Zakres przedmiotowy projektów polegać może na realizacji działań związanych z:

- a) usuwaniem inwazyjnych gatunków obcych z ekosystemów;
- b) kontrolą występowania inwazyjnych gatunków obcych w ekosystemach;

- c) identyfikacją źródeł i dróg rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych;
- d) eliminacją źródeł występowania lub wprowadzeniem barier/ograniczeń w rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych.

Realizacja projektów jest możliwa na obszarach objętych ochroną, jak również na obszarach niepodlegających ochronie.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Inwazyjne gatunki obce to rośliny, zwierzęta, patogeny i inne organizmy, które nie są rodzime dla ekosystemów i mogą powodować szkody w środowisku lub gospodarce lub też negatywnie oddziaływać na zdrowie człowieka. W szczególności inwazyjne gatunki obce oddziałują negatywnie na różnorodność biologiczną, w tym na zmniejszenie populacji lub eliminowanie gatunków rodzimych, poprzez konkurencję pokarmową, drapieżnictwo lub przekazywanie patogenów oraz zakłócanie funkcjonowania ekosystemów.

Realizacja projektów może obejmować tylko inwazyjne gatunki obce, które zostały wskazane w *Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym*

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20112101260>

W przypadku realizacji projektu na terenach chronionych niezbędne jest przedstawienie opinii potwierdzającej zasadność realizacji projektu przez właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (w przypadku projektów ponadregionalnych tj. powyżej jednego województwa) lub dyrektora parku narodowego. Dla projektu realizowanego przez park narodowy na jego terenie wymagana jest opinia rady naukowej parku narodowego.

W przypadku zwalczania gatunków z rodzaju Barszcz proponujemy zapoznanie się z publikacją „Wytyczne dotyczące zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) i barszczu Mantegazziego (*Heracleum mantegazzianum*) na terenie Polski”

Link poniżej:

https://www.gdos.gov.pl/files/aktualnosci/29914/Wytyczne_dotyczace_zwalczania_barszczu_Sosnowskiego_Heracleum_sosnowskyi_i_barszczu_Mantegazziego_Heracleum_mantegazzianum_na_terenie_Polski.pdf

6.3. Nabór w ramach Funduszu Małych Grantów:

- Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe

Do dofinansowania kwalifikują się projekty polegające na wdrożeniu zadań z co najmniej jednego z poniższych rodzajów działań:

- a) prowadzenie aktywnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk;
- b) zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych i przeciwdziałanie ich rozprzestrzenianiu się;
- c) mapowanie i ocena usług ekosystemów;
- d) zwiększenie świadomości społeczeństwa o ekosystemach, ich roli oraz świadczonych przez nie usługach.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Jako zwiększenie świadomości społecznej należy rozumieć **kampanie podnoszące świadomość** stanowiące zestaw różnorodnych działań z zastosowaniem mediów, zaplanowanych w trakcie realizacji projektu, których celem jest wzrost wiedzy, zmiana myślenia, zachowania wobec zidentyfikowanego lokalnego problemu związanego z ochroną środowiska.

Należy przez to rozumieć działania w mediach tradycyjnych i Internecie, aktywizujące społeczność np. imprezy edukacyjne, konkursy oraz kształcenie i przekaz wiedzy w formie edukacji profilowanej np. konferencje, szkolenia i warsztaty, opracowanie i wydanie interaktywnych pomocy dydaktycznych. Zaproponowane przez wnioskodawcę kampanie podnoszące świadomość w kryteriach 4.1-4.3 oceny merytorycznej II stopnia mogą dotyczyć tylko zagadnień z zakresu merytorycznego projektu. Dla projektów edukacyjnych (kryterium 4.4 oceny merytorycznej II stopnia) kampanie mogą dotyczyć tylko zagadnień wymienionych w obszarze rezultatu Programu „Poprawa stanu środowiskowego ekosystemów”. Kryteria merytoryczne II stopnia stanowią załącznik do ogłoszenia o naborze.

Zakres przedmiotowy projektów polegać może na realizacji co najmniej jednego zadania w ramach możliwych do wyboru działań:

- a) prowadzenie aktywnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk:
 - wdrażanie planów zarządzania obszarami chronionymi (obszary Natura 2000, parki narodowe i krajobrazowe, rezerваты);
 - poprawa stanu gatunków chronionych;
 - przeciwdziałanie fragmentacji ekosystemów;
 - ograniczenie barier i zapewnienie warunków swobodnego przepływu zwierząt między obszarami chronionymi - korytarze ekologiczne;
 - ochrona naturalnych mokradeł jako rezerwarów węgla organicznego;
 - przywracanie zdegradowanych mokradeł do stanu naturalnego.

Zapobieganie nadmiernej presji turystycznej na ekosystemy poprzez budowę/ modernizację infrastruktury edukacyjnej i turystycznej może stanowić wartość dodaną projektu, natomiast nie może stanowić głównego zakresu.

- b) zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych i przeciwdziałanie ich rozprzestrzenianiu się:
 - usuwanie inwazyjnych gatunków obcych z ekosystemów;
 - kontrola występowania inwazyjnych gatunków obcych w ekosystemach;
 - identyfikacja źródeł i dróg rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych;
 - eliminacja źródeł występowania lub wprowadzeniem barier/ograniczeń w rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych;
- c) mapowanie i ocena usług ekosystemów;
- d) zwiększenie świadomości społecznej na temat ekosystemów, ich roli oraz świadczonych przez nie usługach.

Oprócz projektów z działania d), których realizacja polega na zwiększeniu świadomości społecznej na temat ekosystemów, ich roli i świadczonych przez nie usług, pozostałe projekty kwalifikujące się do finansowania zawierające działania a), b) lub c) powinny być kompleksowe, tj. działania zwiększające odporność ekosystemów oraz uzupełniające je kampanie podnoszące świadomość w zakresie zmian klimatu i ich wpływu na ekosystemy wraz ze wskazaniem ich wzajemnego powiązania.

7. Wskaźniki Programu/ Projektu

Projekty wybrane w ramach obszaru programowego nr 11 Środowisko naturalne i ekosystemy przyczynią się do osiągnięcia 2 Rezultatu Programu: „Poprawa stanu środowiskowego ekosystemów” oraz Wyników Programu:

- 2.1 „Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami”,
- 2.2 „Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi”,
- 2.4 „Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe”,

dla których wskaźniki i wartości docelowe wymieniono w poniższej tabeli.

Obszar Programowy (Nr)	Rezultat / Wynik	Oczekiwanie rezultaty Programu	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa	
11	Rezultat 2	Poprawa stanu środowiskowego ekosystemów	Liczba ekosystemów o poprawionym stanie środowiska	Liczba	0	10	
			Łączna powierzchnia obszarów o poprawionym stanie środowiska [ha]	Liczba	0	30 000	
			Liczba gatunków chronionych, których stan uległ poprawie	Liczba	0	5	
	Wynik 2.1	Wdrożenie planów zarządzania ekosystemami	Liczba wdrożonych planów zarządzania obszarami chronionymi	Liczba	0	5	
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszących świadomość	Liczba	0	10	
			Liczba osób objętych kampaniami podnoszącymi świadomość	Liczba	0	200 000	
	Wynik 2.2	Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi	Liczba inwazyjnych gatunków obcych, których negatywne oddziaływanie jest kontrolowane lub zmniejszane	Liczba	0	3	
			Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszących świadomość	Liczba	0	20	
			Liczba osób objętych kampaniami podnoszącymi świadomość	Liczba	0	200 000	
	Wynik 2.4			Liczba organizacji pozarządowych	Liczba	0	20

		objętych finansowaniem w ramach Programu			
	Działania związane z ochroną środowiska i ekosystemów realizowane przez NGO	Liczba inicjatyw na rzecz ochrony środowiska i ekosystemów	Liczba	0	5
		Liczba osób objętych kampaniami podnoszącymi świadomość	Liczba	0	300 000
		Liczba przeprowadzonych kampanii podnoszących świadomość	Liczba	0	15

Wskaźniki dla Programu oraz projektu są tożsame. Wnioskodawca wypełnia właściwą dla projektu wartość docelową wskaźników dotyczących Rezultatu Programu oraz poszczególnych Wyników Programu.

Wartość docelowa wskaźników Programu stanowi sumę wartości wskaźników poszczególnych projektów.

Oprócz wskaźników wskazanych powyżej, w formularzu wniosku o dofinansowanie znajduje się dodatkowy wskaźnik „Zakup sprzętu, budowa lub modernizacja urzędzeń oraz obiektów”, który wnioskodawca powinien wypełnić bez względu na to, w którym naborze składa projekt.

Poniżej przedstawiono przykładowe dokumenty potwierdzające realizację zakładanych działań i osiągnięcie planowanych wskaźników.

1. Budowa, remont, adaptacja obiektów służących prowadzeniu edukacji ekologicznej, w tym: budowa terenowej infrastruktury edukacyjnej, zakup wyposażenia (lub doposażenie) ośrodków edukacji ekologicznej, działania edukacyjne realizowane przez ośrodek edukacji ekologicznej:
 - sprawozdania ze wskazaną liczbą osób, które wzięły udział w działaniach edukacyjnych realizowanych przez dany ośrodek edukacji ekologicznej;
 - protokoły odbioru wykonanych prac;
 - dowody przyjęcia w stan posiadania zakupionego sprzętu/wyposażenia;
 - dokumentacja fotograficzna z widocznym oznakowaniem.
2. Warsztaty, szkolenia, konferencje, seminaria, programy edukacyjne itp.:
 - wystawione przez placówkę potwierdzenia realizacji zajęć ze wskazaną liczbą osób;
 - dokumentacja fotograficzna.
3. E-learning:
 - materiały nagrane na nośniku elektronicznym.
4. Wydawnictwa: książki, pomoce dydaktyczne, foldery, broszury, mapy, przewodniki, materiały konferencyjne/pokonferencyjne/ szkoleniowe, materiały informacyjno – promocyjne:
 - protokoły odbioru;
 - egzemplarze pokazowe.
5. Gry komputerowe:
 - protokoły odbioru;
 - egzemplarze pokazowe – jeśli są dostępne.
6. Cykliczne programy telewizyjne, filmy, spoty telewizyjne:
 - potwierdzenia liczby emisji przez stację;

- wyniki oglądalności (na podstawie badań telemetrycznych) – jeśli są dostępne;
 - audycje/spoty nagrane na nośniku elektronicznym.
7. Cykliczne audycje radiowe, spoty radiowe:
 - audycje/spoty nagrane na nośniku elektronicznym;
 - potwierdzenia liczby emisji przez rozgłośnie;
 - wyniki słuchalności (na podstawie badań) – jeśli są dostępne.
 8. Portale i strony internetowe:
 - statystyki: liczba wejść na stronę/portal;
 - liczba unikalnych użytkowników;
 - zrzuty aktualności;
 9. Kampanie internetowe, np. kampanie bannerowe, Google AdWords:
 - liczba „kliknięć”;
 - lub liczba odsłon.
 10. Billboardy, spoty w transporcie miejskim itp.:
 - potwierdzenia emisji/ ekspozycji;
 - dokumentacja fotograficzna/spoty na nośniku elektronicznym.
 11. Artykuły sponsorowane/reklamy w prasie:
 - informacja o nakładzie czasopism;
 - egzemplarze pokazowe czasopism.
 12. Konkursy, olimpiady:
 - kopie protokołów z posiedzenia komisji konkursowych;
 - kopie potwierdzeń odbioru nagród.
 13. Imprezy plenerowe, targi, wystawy, uroczystości wręczenia nagród itp.:
 - dokumentacja fotograficzna.
 14. Stoiska, makiety, ekspozycje:
 - dokumentacja fotograficzna z widocznym oznakowaniem.

8. Projekty partnerskie

Projekty w ramach Programu mogą być składane w partnerstwie.

Zgodnie z art. 7.2.2 Regulacji Partnerem może być każdy podmiot publiczny lub prywatny, komercyjny lub niekomercyjny, jak również organizacje pozarządowe, ustanowione jako podmiot prawa w Państwach – Darczyńcach, Państwach – Beneficjentach¹¹ lub w państwie spoza EOG, które ma wspólną granicę z Polską, lub każda organizacja międzynarodowa, jej organ lub agencje, aktywnie zaangażowane i przyczyniające się do wdrażania Programu.

8.1 Projekty partnerskie z podmiotami polskimi

Partnerem projektu może być podmiot prawa aktywnie uczestniczący we wdrażaniu Programu i skutecznie się do niego przyczyniający. Przyświeca mu ten sam cel gospodarczy i społeczny co Beneficjentowi, który ma być zrealizowany poprzez wdrożenie danego projektu zgodnie z zasadami i warunkami Programu.

Celem Partnerów na żadnym etapie wdrażania projektu nie może być uzyskanie korzyści finansowej w zamian za realizowane przez siebie zadania. Partnerstwo w ramach projektu nie może zastępować stosunku pomiędzy zamawiającym a wykonawcą i w ten sposób prowadzić do obejścia przepisów ustawy prawo zamówień publicznych. Partner winien realizować obowiązki w ramach realizacji projektu nieodpłatnie tj. bez otrzymania wynagrodzenia. Partnerstwo powinno opierać się na adekwatnym udziale partnerów w realizacji projektu w miarę

¹¹ Państwa-Beneficjenci: Polska, Litwa, Łotwa, Estonia, Czechy, Słowacja, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Grecja, Malta, Cypr, Chorwacja, Słowenia, Portugalia.

możliwości przez cały okres jego wdrażania. Oznacza to, że Partner zobowiązuje się do wniesienia zasobów ludzkich, organizacyjnych, technicznych lub finansowych w proporcjach odpowiadających realizowanym zadaniom i podejmowanym działaniom.

Współpraca nie może mieć charakteru incydentalnego, związanego z wykonaniem jednostkowej czynności. W celu uznania stosunku stron jako partnerstwa realizującego wspólnie projekt niezbędne jest zaangażowanie stron w realizację projektu na każdym jej etapie poprzez czynny udział Partnerów w zakresie ich obowiązków w miarę możliwości przez cały okres wdrażania projektu, w tym również udział w przygotowaniu koncepcji projektu.

Partner może korzystać z dofinansowania projektu ze środków pomocowych na zasadach identycznych do Beneficjenta, tj. otrzymuje środki na wykonywane przez siebie zadania ustanowione w budżecie projektu bez korzyści ekonomicznej z określeniem sposobu przekazywania tych środków (w tym podmiot przekazujący) oraz formy przekazywania dofinansowania (tj. refundacja bądź zaliczka).

Kwalifikowalność wydatków poniesionych po stronie Partnera projektu podlega takim samym zasadom, jakie miałyby zastosowanie jeśli wydatki ponosiłby Beneficjent projektu, z wyjątkiem art. 8.12.3 Regulacji.

Na etapie wnioskowania o dofinansowanie dla projektu strony podpisują list intencyjny lub umowę partnerską. W przypadku złożenia listu intencyjnego wnioskodawca zobowiązany jest do dostarczenia umowy partnerskiej przed podpisaniem umowy w sprawie projektu.

Umowa partnerska zawiera następujące elementy:

- postanowienia w zakresie ról i obowiązków stron,
- postanowienia dotyczące ustaleń finansowych między stronami, w tym między innymi dotyczące tego, które wydatki Partnerów projektu mogą podlegać refundacji z budżetu projektu,
- postanowienia dotyczące sposobu wyliczania kosztów pośrednich i ich maksymalnej kwoty,
- postanowienia dotyczące audytów obejmujących Partnerów projektu,
- szczegółowy budżet,
- postanowienia dotyczące rozwiązywania sporów.

WAŻNE:

Nie ma obowiązku składania wniosków o dofinansowanie w partnerstwie. Wnioski złożone w partnerstwie z podmiotem polskim nie otrzymają dodatkowych punktów w trakcie oceny. Wzór umowy partnerskiej dostępny jest na stronie naboru.

8.2 Projekty partnerskie z podmiotem z Państw-Darczyńców

Projekty złożone w partnerstwie z podmiotem z Państw-Darczyńców (Norwegia, Islandia, Liechtenstein) mogą liczyć na dodatkowe punkty w trakcie oceny merytorycznej. Dla uzyskania dodatkowych punktów w ocenie istotne jest udokumentowanie partnerstwa w postaci podpisanego listu intencyjnego lub umowy partnerskiej bądź też chociażby w postaci wymiany maili, w których wyrażona została intencja nawiązania partnerstwa dla celów realizacji projektu.

Przed zawarciem umowy w sprawie realizacji projektu złożonego w partnerstwie z podmiotem z Państw-Darczyńców wymagane będzie przedstawienie podpisanej umowy partnerskiej w języku angielskim i jej tłumaczenia na język polski. Nie jest wymagane dokonanie tłumaczenia przez tłumacza przysięgłego.

W celu wsparcia procesu nawiązywania partnerstw z Partnerami pochodzącymi z Państw Darczyńców, Operator Programu zachęca do zapoznania się z informacjami zamieszczonymi na stronie internetowej: <https://eeagrants.org/partnership-opportunities> oraz w Podręczniku dot. zawierania partnerstw, który jest załącznikiem do ogłoszenia o naborze wniosków.

Umowa partnerska zawiera elementy wymienione w punkcie 8.1. oraz zasady przeliczania walut w przypadku wydatków i ich refundacji.

WAŻNE:

Nie ma obowiązku składania wniosków o dofinansowanie w partnerstwie jednakże wnioski złożone w partnerstwie z podmiotem z Państw-Darczyńców otrzymają dodatkowe punkty w trakcie oceny. Wzór umowy partnerskiej dostępny jest na stronie naboru.

9. Pomoc publiczna

Zgodnie z art. 8.16 Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) na lata 2014-2021 przy udzielaniu dofinansowania należy przestrzegać zasad dotyczących pomocy publicznej. Jeżeli zatem dofinansowanie udzielane w ramach Programu operacyjnego „Środowisko, Energia, Zmiany Klimatu” stanowić będzie pomoc publiczną, wówczas obok zasad Programu operacyjnego konieczne będzie również respektowanie warunków dopuszczalności pomocy publicznej.

Pomoc publiczna jest pojęciem prawa unijnego (prawo konkurencji) i w kontekście przepisów tego porządku prawnego powinno być interpretowane.

Art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE):

„Z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez Państwo Członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi.”

Aby dofinansowanie stanowiło pomoc, spełnione powinny być (łącznie) następujące przesłanki:

- beneficjent wsparcia – przedsiębiorstwo (podmiot prowadzący działalność gospodarczą, tj. oferujący towary/świadczący usługi na rynku),
- dofinansowanie pochodzi ze środków publicznych (spełnione w przypadku Programu operacyjnego „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”),
- dofinansowanie stanowi korzyść dla beneficjenta (spełnione w przypadku Programu operacyjnego „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”),
- dofinansowanie ma charakter selektywny (spełnione w przypadku Programu operacyjnego „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu”),
- dofinansowanie może zakłócić lub grozić zakłóceniem konkurencji,
- dofinansowanie może mieć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi EOG.

Przy ocenie czy dofinansowanie w ramach Programu operacyjnego będzie stanowiło pomoc publiczną należy ustalić czy korzystający z dofinansowania jest przedsiębiorcą (podmiotem oferującym na rynek towary lub usługi) oraz czy działa na rynku otwartym na konkurencję między państwami z Europejskiego Obszaru Gospodarczego jak również czy dofinansowanie będzie wspierało tę jego działalność.

Szczegółowe informacje na temat przesłanek definiujących pomoc publiczną znaleźć można na stronie: <http://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/pomoc-publiczna>, w szczególności w **Zawiadomieniu Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE**: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

Zasadniczo wydaje się, że wsparcie przedsięwzięć w ramach obszaru programowego „Środowisko naturalne i ekosystemy” nie będzie stanowić pomocy publicznej. Będą to bowiem projekty w części dotyczące wykonywania prerogatyw władzy publicznej, działań w zakresie ochrony przyrody stanowiącej dobro narodowe czy też działań związanych z ogólnodostępną infrastrukturą. Dofinansowanie w takich przypadkach nie będzie dotyczyć działalności gospodarczej, a jeśli będzie to działalność gospodarcza, to najprawdopodobniej będzie ona miała wyłącznie lokalne oddziaływanie. Nie można jednak wykluczyć, że wystąpią przypadki projektów, w ramach których z dofinansowania skorzysta określony podmiot prowadzący działalność gospodarczą wybiegającą poza lokalny charakter.

W celu ustalenia powyższego, Wnioskodawcy (i ewentualnie ich Partnerzy) ubiegając się o wsparcie są zobowiązani do wypełnienia oświadczenia o pomocy publicznej. Oświadczenie jest częścią wniosku aplikacyjnego i powinno być uzupełnione po zapoznaniu się z instrukcją. Przekazywane wyjaśnienia powinny być jednoznaczne i wyczerpujące. Zaleca się, by przy uzasadnianiu braku pomocy (spełnienia poszczególnych przesłanek definiujących pojęcie pomocy) skorzystał z omówienia tych przesłanek w ww. Zawiadomieniu Komisji w sprawie pojęcia pomocy państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.

W przypadku, gdy projekt realizowany jest w partnerstwie, konieczne jest również zweryfikowanie, czy dofinansowanie (choćby w części) nie stanowi pomocy publicznej dla Partnera/Partnerów.

Należy także przeanalizować, czy nie występuje w projekcie pomoc pośrednia (tj. czy korzyść z dofinansowania nie przechodzi ostatecznie na inny niż Wnioskodawca/Partner podmiot, będący przedsiębiorcą).

W przypadku gdyby okazało się, że dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, wówczas może być ono udzielone w przypadkach dopuszczalnych przepisami regulującymi udzielanie pomocy publicznej. Przykładowe rodzaje dopuszczalnej pomocy publicznej:

- pomoc de minimis, zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013 r., str. 1)
- pomoc regionalna, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania regionalnej pomocy publicznej inwestycyjnej na cele z zakresu ochrony środowiska (Dz. U. z 2015 r. poz. 540, z 2018 r. poz. 787)
- pomoc horyzontalna na ochronę środowiska, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania horyzontalnej pomocy publicznej na cele z zakresu ochrony środowiska (Dz. U. poz. 2250).

To Wnioskodawca powinien wykazać, że pomoc jest zgodna z warunkami dopuszczalności określonymi prawem.

10. Zamówienia publiczne

Na każdym poziomie realizacji projektów należy przestrzegać obowiązującego krajowego i unijnego prawa zamówień publicznych.

Wszelkie wydatki ponoszone w ramach projektów będą dokonywane w oparciu o zasady: uczciwej konkurencji, przejrzystości i równego traktowania wykonawców zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych.

Beneficjent, który uzyskuje dofinansowanie sięgające 50% lub więcej wydatków kwalifikowanych projektu w ramach Programu, powinien dokonywać zamówień w ramach projektu zgodnie z krajowym prawem zamówień publicznych tak, jak gdyby był on zamawiającym w rozumieniu art. 1 pkt 1 dyrektywy 2014/24/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych i uchylającej Dyrektywę

2004/18/WE, w przypadku gdy wartość umowy jest równa lub przewyższa progi Unii Europejskiej ustalone dla zamówień publicznych. Niniejsza znajduje zastosowanie odpowiednio do partnerów projektu.

Jeśli umowy zawierane w ramach Programu są poniżej krajowych lub unijnych progów określonych dla zamówień publicznych lub poza zakresem stosowania prawa zamówień publicznych, przyznawanie takich zamówień (w tym procedury poprzedzające składanie zamówień) oraz warunki tych zamówień muszą uwzględniając zasadę konkurencyjności zgodnie z Wytycznymi w zakresie udzielania zamówień w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021. Procedury zawierania umów powinny być prowadzone zgodnie z najlepszymi praktykami gospodarności, w tym odpowiedzialnością, muszą umożliwiać pełną i uczciwą konkurencję między potencjalnymi wykonawcami, na przykład w drodze skutecznego porównania cen oraz zapewnić optymalne wykorzystanie środków z Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014–2021. W tym zakresie stosuje się w szczególności *Wytyczne w zakresie udzielania zamówień w ramach Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2014-2021* wydane przez Krajowy Punkt Kontaktowy.

Przy udzielaniu zamówień i realizacji umów należy przestrzegać najwyższych standardów etycznych, jak również unikać konfliktu interesów. Beneficjent zapewni stosowanie odpowiednich i skutecznych środków w celu zapobiegania nielegalnym działaniom lub praktykom korupcyjnym. Nie można przyjmować żadnych ofert, prezentów, opłat lub korzyści jakiegokolwiek rodzaju, które są lub mogą być bezpośrednio lub pośrednio potraktowane jako nielegalne praktyki lub próby przekupstwa, np. jako zachęta lub nagroda za przyznanie lub wykonanie zamówienia.

WAŻNE:

Wytyczne Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie udzielania zamówień w ramach Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014-2021 znajdują się na stronie <https://www.eog.gov.pl>

11. Analiza ryzyka

Ryzykiem możemy określić każde potencjalne wydarzenie, które może wpłynąć na opóźnienie projektu, zwiększenie kosztów lub w inny sposób utrudnić realizację projektu.

Przeprowadzenie analizy ryzyka jest kluczowym procesem przygotowania projektu, mającym na celu przewidzenie punktów projektu, które mogą okazać się problematyczne wraz ze wskazaniem prawdopodobieństwa ich wystąpienia oraz zdefiniowaniem metod ich minimalizowania lub eliminowania.

Poniżej przedstawiono tabelę, która wskazuje przykładowe ryzyka wraz z konieczną do przeprowadzenia analizą:

Lp.	Czynnik ryzyka	Konsekwencje dla realizacji projektu	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Plan zarządzania/ przeciwdziałania ryzyku
1.	Opóźnienie rozpoczęcia realizacji projektu i poszczególnych jego działań	minimalne	bardzo nieprawdopodobne	Wnioskodawca przygotowuje harmonogram realizacji projektu w oparciu o realne terminy wykonania zadań i będzie monitorował na bieżąco jego aktualność.
2.	Przekroczenie budżetu projektu	minimalne	prawdopodobne	Analiza finansowa projektu bazuje na najnowszych danych rynkowych przyjmując uśrednioną wartość towarów i usług. Wnioskodawca zabezpieczy się przed przekroczeniem

				budżetu projektu umowami z dostawcami i wykonawcami zakładając stałe ceny.
3.	Niewyłonienie wykonawcy	poważne	prawdopodobne	Wnioskodawca przygotowuje dokumentację przetargową odpowiednio wcześniej, tak aby ewentualne powtórzenie procedury wyłonienia wykonawcy nie wpłynęło negatywnie na terminową realizację projektu.

12. Nabór wniosków

12.1. Wniosek o dofinansowanie projektu

W celu uzyskania dofinansowania na realizację wybranego projektu należy złożyć wniosek o dofinansowanie w terminie określonym w ogłoszeniu o naborze. Konkurs ma charakter ograniczony czasowo z określoną datą rozpoczęcia i zakończenia naboru.

12.1.1. Złożenie wniosku o dofinansowanie projektu

Wniosek o dofinansowanie należy składać wyłącznie w wersji elektronicznej przy użyciu Generatora Wniosków o Dofinansowanie (GWD). Złożenie wniosku o dofinansowanie będzie możliwe jedynie w okresie naboru wniosków o dofinansowanie.

Złożenie wniosku w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze obejmuje kolejno:

1. wypełnienie formularza elektronicznego wniosku o dofinansowanie w formie on-line w Generatorze Wniosków;
2. wysłanie wniosku o dofinansowanie w Generatorze Wniosków.

Termin na złożenie wniosku jest zachowany jeżeli: przed upływem terminu naboru wniosków o dofinansowanie zostanie wysłany w Generatorze Wniosków o Dofinansowanie na skrzynkę podawczą NFOŚiGW znajdującą się na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP), a Wnioskodawca otrzymał elektroniczne poświadczenie złożenia wniosku (e-mail zawierający datę i godzinę wpływu wniosku na skrzynkę podawczą NFOŚiGW znajdującą się na elektronicznej Platformie Usług Administracji Publicznej (ePUAP)).

12.1.2. Generator Wniosków o Dofinansowanie – GWD

Generator Wniosków o Dofinansowanie jest narzędziem umożliwiającym przygotowanie i przekazanie do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wniosków o dofinansowanie projektów ze środków norweskich w ramach Programu **Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu MF EOG 2014-2021**. Korzystanie z Generatora polega na rejestrowaniu danych poprzez sieć internetową w bazie NFOŚiGW. Każda osoba korzystająca z Generatora musi posiadać w nim konto. System posiada formularze wniosków gotowe do wypełnienia. Wypełnione formularze przesłane są do NFOŚiGW w formie elektronicznej. Każdy rejestr w systemie wyświetla dane w określonym przez użytkownika porządku. Wnioskodawca może również poddać edycji swój wniosek.

Funkcjonalność Generatora

Generator służy do wypełniania wniosków o dofinansowanie i składania ich do NFOŚiGW przez Wnioskodawców. W ramach tego umożliwia:

- wypełnienie wniosku,

- walidację wniosku,
- zarejestrowanie wniosku,
- przekazanie wniosku do NFOŚiGW,
- aktualizowanie wniosku po przekazaniu do NFOŚiGW w odpowiedzi na zgłoszone w trakcie oceny uwagi,
- śledzenie aktualnego statusu wniosku.

Wniosek wypełniany jest przez Wnioskodawcę. Podczas walidacji system sprawdza poprawność wprowadzonych przez niego danych. Po poprawnym przejściu walidacji możliwa jest dalsza obsługa wniosku – zatwierdzenie wniosku i przekazanie go do NFOŚiGW.

12.2. Załączniki do wniosku o dofinansowanie

Załączniki do wniosku o dofinansowanie, które wnioskodawca załączy będą widoczne w zakładce „ZAŁĄCZNIKI”. W związku z tym, iż wniosek składany jest w formie elektronicznej, nie należy uzupełniać kolumny „Załączony w formie papierowej”.

Lista załączników została przedstawiona w punkcie nr 16 poszczególnych ogłoszeń o naborze:

1. Dokumenty określające status prawny Wnioskodawcy;

WAŻNE:

Rodzaj dokumentu określającego statut prawny wnioskodawcy zostanie wygenerowany automatycznie po wskazaniu przez wnioskodawcę formy prawnej i typu wnioskodawcy w części II. OPIS WNIOSKODAWCY w GWD zgodnie z tabelą poniżej:

Lp	Wnioskodawca	Status prawny (dokumenty prawne)
1. Przedsiębiorca publiczny		
1.1.	Przedsiębiorstwo państwowe	Statut przedsiębiorstwa Inne dokumenty prawne (wymienić):
1.2.	Jednoosobowa spółka Skarbu Państwa	Statut albo umowa spółki Inne dokumenty prawne (wymienić):
1.3.	Jednoosobowa spółka jednostki samorządu terytorialnego	
1.4.	Spółka akcyjna lub spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w stosunku do których Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego lub przedsiębiorcy wskazani w pkt. 1.1, 1.2, 1.3 są podmiotami, które posiadają uprawnienia takie jak przedsiębiorcy dominujący w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów.	
2. Przedsiębiorca prywatny		
2.1.	Spółka handlowa	Statut albo umowa spółki Inne dokumenty prawne (wymienić):
2.2.	Spółka cywilna	Umowa spółki Inne dokumenty prawne (wymienić):
2.3.	Osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą	Decyzja o udzieleniu koncesji lub zezwolenia/zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności regulowanej (jeżeli dotyczy) Inne dokumenty prawne (wymienić):
3. Sektor finansów publicznych		
3.1.	Jednostka samorządu terytorialnego	Statut Inne dokumenty prawne (wymienić):

	lub ich związki	Odpis z rejestru związków międzygminnych/powiatów prowadzonego przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej (jeżeli dotyczy) Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.2.	Samorządowy zakład budżetowy	Odpis z rejestru związków międzygminnych/powiatów prowadzonego przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej (jeżeli dotyczy) Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.3.	Państwowa lub samorządowa instytucja kultury lub państwowa instytucja filmowa	Statut/akt założycielski Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.4.	Uczelnia publiczna	Statut uczelni Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.5.	Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne	Statut PAN (jeżeli dotyczy) Statut pomocniczej jednostki naukowej/innej jednostki organizacyjnej PAN nadany przez Prezesa PAN (jeżeli dotyczy) Statut instytutu zatwierdzony przez Prezesa PAN (jeżeli dotyczy) Odpis/wypis z rejestru instytutów naukowych PAN (jeżeli dotyczy) Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.6.	Agencja wykonawcza	Statut/akt założycielski Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.7.	Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej	Statut/akt założycielski Odpis z rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą prowadzonego przez właściwego wojewodę, okręgową radę lekarską albo okręgową radę pielęgniarów i położnych Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.8.	Inna państwowa osoba prawna, o której mowa w art. 9 pkt 14 ustawy o finansach publicznych.	Statut/akt założycielski Inne dokumenty prawne (wymienić):
3.9.	Inna samorządowa osoba prawna, o której mowa w art. 9 pkt 14 ustawy o finansach publicznych.	
3.10.	Inny Wnioskodawca zaliczony do sektora finansów publicznych zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27.08.2009 r. o finansach publicznych	
4. Organizacja pozarządowa		
4.1.	Fundacja	Statut/akt założycielski Inne dokumenty prawne (wymienić):
4.2.	Stowarzyszenie	

4.3.	Kościół lub związek wyznaniowy	<p>Odpis lub wyciąg z rejestru kościołów i związków wyznaniowych prowadzonego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych i administracji (jeżeli dotyczy)</p> <p>Akty powołania przez władzę kościelną osób uprawnionych do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych (jeżeli dotyczy)</p> <p>Akty powołania przez władzę kościelną osób uprawnionych do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych jednostki organizacyjnej Kościoła Katolickiego (jeżeli dotyczy)</p> <p>Dokumenty wskazujące na posiadanie osobowości prawnej przez jednostkę organizacyjną Kościoła Katolickiego dla jednostek organizacyjnych Kościoła Katolickiego utworzonych po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej:</p> <p>- zaświadczenie wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji lub wojewodę albo odpis powiadomienia o utworzeniu kościelnej jednostki organizacyjnej z umieszczonym na nim potwierdzeniem odbioru przez właściwy organ administracji publicznej (jeżeli dotyczy)</p> <p>Dokumenty regulujące wewnętrzne działanie jednostki organizacyjnej Kościoła Katolickiego (statuty) (jeżeli dotyczy)</p> <p>Dokumenty wskazujące na posiadanie osobowości prawnej przez jednostkę organizacyjną Kościoła Katolickiego dla jednostek organizacyjnych istniejących przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 17 maja 1989r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej:</p> <p>- ostatni wydany drukiem przed wejściem w życie ustawy, przez diecezję lub archidiecezję, wykaz jednostek kościelnych i duchowieństwa (schematyzm diecezjalny) lub</p> <p>- ankieta statystyczna zakonu lub prowincji zakonnej, złożona według stanu z dnia 31 grudnia 1988 r. lub</p> <p>- decyzja o niezgłoszeniu zastrzeżeń przeciwko utworzeniu parafii, wydana na podstawie art. 1 i 2 dekretu z dnia 31.12.1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych (jeżeli dotyczy)</p> <p>Dokumenty wskazujące na posiadanie osobowości prawnej przez jednostkę organizacyjną Kościoła Katolickiego, pismo ze wskazaniem rocznika, numeru i pozycji w Dzienniku Ustaw w przypadku nadania osobowości prawnej w drodze rozporządzenia właściwego ministra lub na mocy ustawy (jeżeli dotyczy)</p> <p>Inne dokumenty prawne (wymienić):</p>
4.4.	Inna (podać jaka):	
5. Pozostałe		
5.1	Niepubliczna szkoła wyższa	Statut/akt założycielski Inne dokumenty prawne (wymienić):
5.2.	Spółka wodna lub związek wiałowy	Statut spółki Zaświadczenie o wpisie spółki do katastru wodnego Inne dokumenty prawne (wymienić):
5.3.	Podmiot leczniczy nie będący państwową jednostką budżetową oraz nie mieszczący się w innej kategorii wskazanej w tym dziale	Statut/umowa spółki/akt założycielski Odpis z rejestru podmiotów wykonujących działalność leczniczą prowadzonego przez właściwego wojewodę, okręgową radę lekarską albo okręgową radę pielęgniarów i położnych Inne dokumenty prawne (wymienić):
5.4.	Instytut badawczy	Statut Inne dokumenty prawne (wymienić):
5.5.	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe lub jego jednostki organizacyjne	Statut przedsiębiorstwa
5.6.	Inny (podać jaki):	Inne dokumenty prawne (wymienić):

2. Dokumenty potwierdzające umocowanie osób uprawnionych do reprezentowania Wnioskodawcy;
3. Pozwolenia i decyzje administracyjne, warunkujące możliwość zrealizowania projektu lub harmonogram ich uzyskania;
4. Zgoda właściciela, zarządcy lub użytkownika wieczystego terenu, na którym realizowany ma być Projekt, w przypadku gdy wnioskodawca nie jest właścicielem, zarządcą lub użytkownikiem wieczystym ww. terenu - jeżeli dotyczy;

Brak wzoru zgody – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

WAŻNE:

W przypadku gruntów należących do osób prywatnych - uzyskanie zgód będzie weryfikowane przed podpisaniem umowy, a do wniosku o dofinansowanie należy dołączyć harmonogram uzyskania zgód. W przypadku wszystkich innych gruntów – PGL „Lasy Państwowe”, samorzady itp., uzyskanie zgody będzie obowiązkowe na etapie składania wniosku o dofinansowanie.

5. Plan Komunikacji przygotowany zgodnie z załącznikiem nr 3 do Regulacji ws. wdrażania MF EOG oraz NMF na lata 2014-2021;
6. Kalkulacja kosztów pośrednich wykonana na podstawie *Metodyki wyliczania kosztów pośrednich* będącej załącznikiem do ogłoszenia o naborze - jeżeli dotyczy;
7. Dokumenty potwierdzające partnerstwo w projekcie - list intencyjny z podmiotem z Państw-Darczyńców, umowa partnerska z podmiotem z Państw-Darczyńców lub inne potwierdzenie współpracy partnerów;

WAŻNE:

Umowa partnerska/list intencyjny lub inne potwierdzenie współpracy z podmiotem z Państw – Darczyńców powinno być załączone w wersji angielskiej wraz z tłumaczeniem na język polski.

W przypadku partnerstwa z podmiotem krajowym nie ma wymogu tłumaczenia ww. dokumentów na język angielski.

8. Opinia i / lub zgoda właściwego organu ochrony przyrody na realizację projektu lub potwierdzenie wystąpienia o ww. opinię / zgodę (dotyczy podmiotów spoza organów ochrony przyrody) - jeżeli dotyczy;

WAŻNE:

W przypadku realizacji projektu na terenach chronionych i / lub tworzenia / zachowania / udroźnienia korytarzy ekologicznych łączących obszary chronione lub ochrony gatunków, niezbędne jest przedstawienie opinii potwierdzającej zasadność realizacji projektu przez właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (w przypadku projektów ponadregionalnych tj. powyżej jednego województwa) lub dyrektora parku narodowego. Dla projektu realizowanego przez park narodowy na jego terenie wymagana jest opinia rady naukowej parku narodowego.

9. Oświadczenie o zgodności zadań projektu z planami zarządzania ekosystemami - jeżeli dotyczy;
Brak wzoru oświadczenia – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

WAŻNE:

Oświadczenie należy dołączyć, jeśli w ramach projektu będzie wdrażany jeden z poniższych planów zarządzania ekosystemami:

- obszar Natura 2000: plan ochrony, plan zadań ochronnych;
- parku narodowy, rezerwat: plan ochrony, zadania ochronne;
- park krajobrazowy: plan ochrony;
- program ochrony gatunków zgodnie z ustawą o ochronie przyrody;
- dokument określający przebieg korytarza ekologicznego, zgodnie z opracowaniem pt.: Projekt korytarza ekologicznych łączących obszary Natura 2000 autorstwa zespołu pod kierunkiem prof. W. Jędrzejewskiego (2005, Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża).

10. Strona internetowa / portal / wortal - założenia graficzne ze schematem nawigacji;

Brak wzoru – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

11. Programy szkoleń, warsztatów, seminariów, konferencji, imprez, festiwali wraz z określeniem czasu ich trwania oraz zakresem tematycznym itp.;

Brak wzoru – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

12. Konspekty planowanych kampanii, wydawnictw, broszur (w tym parametry techniczne);

Brak wzoru – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

13. Założenia scenariusza programu telewizyjnego/radiowego/filmu/spotu (w tym parametry techniczne oraz kosztorys jednego odcinka) itp. - jeżeli dotyczy;

Brak wzoru – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

14. Regulaminy konkursów edukacyjnych;

Brak wzoru – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru i umieszczenie pliku jako załącznik w GWD pod nazwą „Regulaminy konkursów”

15. Założenia projektu interaktywnych pomocy dydaktycznych;
Brak wzoru – wnioskodawca proszony jest o opracowanie własnego wzoru.

WAŻNE:

Należy dołączyć w GWD jako „Inne, uznane za konieczne do złożenia przez Wnioskodawcę”.

16. Szkic obiektu, usytuowanie obiektu (mapka), w przypadku gdy projekt dotyczy wyposażenia infrastruktury terenowej - jeżeli dotyczy;
17. Mapa/schemat przedstawiający lokalizację zadania i najważniejsze jego elementy/ obiekty w skali umożliwiającej analizę przedsięwzięcia (zalecana skala od 1:50 000 do 1:25 000) - jeżeli dotyczy;
18. Inne dokumenty, uznane za konieczne do złożenia przez wnioskodawcę.

12.3. Podpisanie Wniosku o dofinansowanie

12.3.1. Podpisywanie wniosku

Aby podpisać wniosek należy dla wniosku przesłanego do NFOŚiGW wybrać w menu głównym *Podpisz*, wówczas można wybrać jedną z opcji:

- *Użyję mojego certyfikatu,*
- *Użyję mojego Profilu Zaufanego platformy ePUAP (PZ ePUAP)*

Wnioski, które nie zostały podpisane nie mogą zostać złożone w systemie.

Podpis z użyciem certyfikatu (kwalifikowanego podpisu elektronicznego)

Po wybraniu pierwszej opcji system otworzy okno, które umożliwi złożenie podpisu. Podczas pierwszego otwarcia zostanie wyświetlony komunikat z prośbą o zezwolenie na uruchomienie aplikacji. Aby komunikat nie pojawiał się powtórnie, należy zaznaczyć: *Always trust content from this publisher*

Po kliknięciu *Run* wyświetlone zostanie właściwe okno zawierające informacje o podpisywanym dokumencie i umożliwiające złożenie podpisu:

Po kliknięciu *Wybierz certyfikaty* możliwe będzie wybranie odpowiednich certyfikatów kwalifikowanych odpowiadających podpisowi elektronicznemu, który Wnioskodawca chce złożyć. Następnie należy kliknąć *Podpisz* (przycisk staje się aktywny dopiero po wybraniu certyfikatów) i wprowadzić osobisty klucz PIN. Po właściwym użyciu podpisu poprzez wpisanie kodu PIN aktywuje się przycisk *Zakończ*. W ten sposób dokument został podpisany z użyciem certyfikatu.

Podpis z użyciem Profilu Zaufanego platformy ePUAP (ePUAP)

Po wybraniu drugiej opcji wyświetlony zostanie podpisywany dokument. Po kliknięciu *Kontynuuj* użytkownik zostanie przeniesiony na stronę logowania portalu ePUAP. Po wpisaniu identyfikatora oraz hasła podanego podczas rejestracji w portalu ePUAP możliwe jest dalsze korzystanie z portalu.

Korzystając z tej opcji użytkownik ma do wyboru:

- Podpis profilem zaufanym,
- Podpis certyfikatem.

Jeżeli wniosek został podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem przy użyciu Profilu Zaufanego platformy ePUAP i przesłany do NFOŚiGW, wówczas uznaje się, że wraz z wnioskiem podpisane zostały wszystkie załączone załączniki. Załączniki nie wymagają odrębnego podpisu.

12.3.2. Przekazywanie wniosku za pośrednictwem systemu ePUAP

Wnioskodawca ma możliwość podpisania wniosku kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub profilem zaufanym ePUAP, a następnie przesłania go do NFOŚiGW w formie elektronicznej.

Podpisanie wniosku nie oznacza jego przesłania do Funduszu. Wniosek podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub profilem zaufanym musi być następnie wysłany do Funduszu przez system ePUAP.

UWAGA:

Samo podpisanie wniosku nie oznacza jego prawidłowego dostarczenia do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Prawidłowe przekazanie wniosku będzie miało miejsce dopiero po przesłaniu przez ePUAP.

Dokument zostanie przesłany przy pomocy systemu ePUAP do skrytki w NFOŚiGW i zarejestrowany w systemach NFOŚiGW. Wniosek zmieni swój status na „przyjęty do NFOŚiGW”. Zazwyczaj czas potrzebny na przesłanie przez system ePUAP mieści się w przedziale 30 min – 2 godziny.

UWAGA:

Jeżeli po upływie 6 godzin status wniosku nie uległ zmianie na "przyjęty do NFOŚiGW", należy skontaktować się z Pomocą Techniczną GWD gwd@nfosigw.gov.pl, podając numer techniczny wniosku.

System GWD pozwala na podpisanie wniosku przy pomocy tylko JEDNEGO podpisu elektronicznego, tzn. przy pomocy podpisu kwalifikowanego albo Profilu Zaufanego ePUAP. Złożenie kolejnego podpisu powoduje, że poprzedni zostanie usunięty.

Jeżeli status Wnioskodawcy wymaga dwóch podpisów, wówczas wraz z wnioskiem (jako załącznik) należy przedłożyć stosowne oświadczenie udzielające pełnomocnictwa do podpisu wniosku drugiemu przedstawicielowi.

Szczegółowe informacje dotyczące obsługi Generатора Wniosków znajdują się w *Instrukcji obsługi dla Wnioskodawcy* dostępnej na:

<http://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-krajowe/generator-wnioskow/instrukcje/>

UWAGA:

Nie należy odkładać złożenia wniosku o dofinansowanie na ostatnie dni trwania naboru, gdyż może to spowodować przeciążenie sieci i trudności w terminowym złożeniu wniosku.

13. Zasady oceny i wyboru wniosków

Ocena projektów jest dwuetapowa i składa się z oceny warunków formalnych i oceny merytorycznej I i II stopnia.

13.1. Ocena formalna

Na etapie oceny warunków formalnych Wnioskodawca będzie miał możliwość jednokrotnego uzupełnienia brakujących dokumentów (uzupełnienie tylko po otrzymaniu informacji z NFOŚiGW, nie jest możliwa samodzielna korekta złożonego wniosku bez wcześniejszej informacji o takiej konieczności):

- oczywiste błędy pisarskie i omyłki rachunkowe we wniosku i/lub w załącznikach,
- brak załączników.

W ramach oceny wniosku według warunków formalnych dokonana będzie weryfikacja spełnienia bądź niespełnienia danego warunku (tzw. ocena zero-jedynkowa). Jeżeli chociaż jedno kryterium formalne nie jest spełnione, a wniosek jest w tym zakresie możliwy do poprawy, NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień.

W trakcie oceny złożonego przez Wnioskodawcę wniosku możliwe jest jego jednokrotne uzupełnienie lub poprawienie w zakresie warunków formalnych, zgodnie z następującymi zasadami:

- a) w przypadku konieczności uzupełnień wniosku NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień. Wezwanie jest wysyłane na adres mailowy osoby do

kontaktu, podany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. Wezwanie będzie określać, które kryteria nie zostały spełnione oraz zawierać szczegółowe wskazanie zakresu niezgodności. Termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni roboczych liczonych od dnia wystania przez NFOŚiGW wezwania;

- b) w razie stwierdzenia oczywistej omyłki w zakresie spełniania warunków formalnych we wniosku NFOŚiGW poprawia tę omyłkę z urzędu, informując elektronicznie o tym Wnioskodawcę albo wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do poprawienia oczywistej omyłki w terminie 5 dni roboczych liczonych od dnia wystania przez NFOŚiGW wezwania.

Jeśli wyjaśnienia/uzupełnienia nie zostaną przekazane przez Wnioskodawcę w terminie określonym w Regulaminie naboru (termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni liczonych od dnia wystania przez NFOŚiGW wezwania, z zastrzeżeniem § 5 pkt 5) wniosek zostanie odrzucony.

13.1.1 Kryteria oceny

Podstawą dla oceny wniosku będzie wniosek o dofinansowanie wraz z załącznikami.

Warunki administracyjne	
1. Wniosek został złożony w terminie określonym w ogłoszeniu o naborze.	Ocenia się czy wniosek wpłynął w terminie określonym w tekście Ogłoszenia o naborze. Kryterium nie podlega procedurze uzupełnień.
2. Wniosek został złożony na właściwym formularzu w wymaganej formie.	Ocenia się czy wniosek został złożony elektronicznie przy użyciu Generatora Wniosków o Dofinansowanie.
3. Wniosek został prawidłowo podpisany zgodnie z zasadami reprezentacji wnioskującego.	Ocenia się czy wniosek został podpisany przez osobę upoważnioną.
4. Wniosek jest kompletny i posiada wymagane w ogłoszeniu załączniki.	Ocenia się kompletność wniosku tj. czy wszystkie wymagane załączniki zostały dołączone do wniosku. Lista załączników jest załącznikiem do Ogłoszenia o naborze.
Warunki kwalifikacji	
5.1 Wnioskodawca mieści się w katalogu Beneficjentów określonym w ogłoszeniu o naborze	Ocenia się czy Wnioskodawca jest jednym z rodzajów wnioskodawców określonych w ogłoszeniu o naborze. Weryfikacja na podstawie dokumentów weryfikujących Wnioskodawcę, stanowiących załącznik do wniosku o dofinansowanie.
5.2 Wnioskodawca nie podlega wykluczeniu z dofinansowania na podstawie obowiązujących przepisów (np. ustawa o finansach publicznych).	Weryfikacja na podstawie oświadczenia wnioskodawcy, że Wnioskodawca, a jednocześnie wszyscy partnerzy, nie są wykluczeni z ubiegania się o dofinansowanie, tj. żaden zakaz dostępu do funduszy europejskich nie został wydany na podstawie odrębnych przepisów, takich jak np. Artykuł. 207 ust. 4 ustawy z dnia 27.08.2009 o finansach publicznych (Dz. U. 2013 r. poz. 885 z późn. zm.).
6. Kwalifikowalność partnera projektu (jeśli dotyczy). Podmiot wskazany jako partner projektu mieści się w katalogu partnerów określonym w ogłoszeniu o naborze.	Ocenia się czy partner jest jednym z rodzajów partnerów określonych w ogłoszeniu o naborze. Weryfikacja na podstawie dokumentów weryfikujących partnera, stanowiących załącznik do wniosku o dofinansowanie.

7. Zgodność poziomu dofinansowania i wielkości wnioskowanego grantu we wniosku z zapisami Programu. Wnioskowany poziom oraz wartość dofinansowania projektu jest zgodna z ogłoszeniem o naborze.	Ocena się czy poziom i wysokość wnioskowanego dofinansowania są zgodne z poziomami określonymi w ogłoszeniu o naborze.
8. Kwalifikowalność okresu realizacji projektu. Data zakończenia realizacji projektu mieści się w okresie kwalifikowalności wskazanym w ogłoszeniu o naborze.	Ocena się czy okres realizacji projektu mieści się w okresie kwalifikowalności określonym w ogłoszeniu o naborze. Ocena się czy harmonogram realizacji projektu nie wykracza poza ostateczny termin kwalifikowalności wydatków, tj. 30 kwietnia 2024.
9. Liczba złożonych wniosków przez danego wnioskodawcę jest zgodna z ogłoszeniem o naborze.	Ocena się czy liczba wniosków o dofinansowanie złożonych przez Wnioskodawcę jest zgodna z ogłoszeniem o naborze ¹² .
10. Wywiązywanie się wnioskodawcy ze zobowiązań publicznoprawnych. W stosunku do wnioskodawcy nie wydano prawomocnego wyroku sądu lub ostatecznej decyzji administracyjnej o zaleganiu z uiszczaniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne. Wnioskodawca nie zalega z opłacaniem podatków i opłat lokalnych, o których mowa w ustawie z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1445).	Weryfikacja tego kryterium będzie oparta na oświadczeniu Wnioskodawcy.
11. Brak podwójnego finansowania. Projekt nie jest finansowany z innych źródeł pomocowych.	Ocena się czy wniosek otrzymał dofinansowanie w ramach innych programów pomocowych. Weryfikacja tego kryterium będzie oparta na oświadczeniu Wnioskodawcy.
12. Trwałość projektu. Zapewnienie trwałości projektu.	Weryfikacja tego kryterium będzie oparta na oświadczeniu Wnioskodawcy.

13.1.2. Procedura odwoławcza od oceny formalnej

Jeżeli wniosek został oceniony negatywnie z powodu niespełnienia warunków formalnych, Wnioskodawcy przysługuje prawo skorzystania z procedury odwoławczej.

Instytucją odwoławczą rozpatrującą odwołania jest Krajowy Punkt Kontaktowy za pośrednictwem Ministerstwa Klimatu.

¹² Wnioskodawca może złożyć więcej niż jeden wniosek w danym naborze, pod warunkiem, że wnioski składane są na różny zakres rzeczowy. W sytuacji, gdy Wnioskodawca złoży dwa wnioski o dofinansowanie obejmujące ten sam budynek, a zakres prac wskazany we wnioskach jedynie nieznacznie będzie się różnił wówczas ocenie podlegać będzie wniosek, który ma wcześniejszą datę wpływu do NFOŚiGW.

UWAGA:

Szczegóły dotyczące postępowania w ramach procedury odwoławczej zawarte zostały w dokumencie pt.: Wytyczne Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju w zakresie procedury naboru projektów konkursowych w ramach MF EOG na lata 2014-2021 oraz NMF na lata 2014-2021 dostępnym na stronie: <https://www.eog.gov.pl>

13.2. Ocena merytoryczna

Do oceny merytorycznej kierowane są wyłącznie wnioski pozytywnie ocenione pod względem warunków formalnych. Ocena merytoryczna jest dwustopniowa.

W ramach oceny kryteriów merytorycznych I stopnia dokonana będzie weryfikacja spełnienia bądź niespełnienia danego kryterium (tzw. ocena zero-jedynkowa). Jeżeli chociaż jedno kryterium merytoryczne I stopnia nie jest spełnione, a wniosek jest w tym zakresie możliwy do poprawy, NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień. Możliwe jest wyłącznie jednokrotne uzupełnienie złożonej dokumentacji wniosku. Wezwanie jest wysyłane na adres mailowy osoby do kontaktu, podany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. Wezwanie określa, które kryteria nie zostały spełnione oraz zawiera szczegółowe wskazanie zakresu niezgodności. Termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania.

Warunkiem pozytywnej oceny w oparciu o kryteria merytoryczne I stopnia jest spełnienie wszystkich kryteriów merytorycznych I stopnia. Jeżeli po uzupełnieniu wniosku w ramach procedury chociaż jedno kryterium merytoryczne I stopnia nie jest spełnione wniosek zostaje odrzucony. **Od wyników oceny merytorycznej I stopnia wnioskodawcy nie przysługuje odwołanie.**

Do oceny merytorycznej II stopnia kierowane są wyłącznie wnioski, które przeszły pozytywnie ocenę merytoryczną I stopnia. Ocena merytoryczna II stopnia jest oceną punktową. Punkty są przyznawane w zależności od stopnia spełnienia danego kryterium. Ocena dokonywana jest przez dwóch niezależnych i bezstronnych ekspertów zewnętrznych.

Podczas oceny merytorycznej II stopnia, w przypadku stwierdzenia nieścisłości lub braków we wniosku, gdy wniosek jest możliwy do poprawy NFOŚiGW wzywa elektronicznie Wnioskodawcę do dokonania uzupełnień lub przedstawienia wyjaśnień. Możliwe jest wyłącznie jednokrotne uzupełnienie złożonej dokumentacji wniosku. Wezwanie jest wysyłane na adres mailowy osoby do kontaktu, podany przez Wnioskodawcę we wniosku o dofinansowanie. Wezwanie jest formułowane przez NFOŚiGW na podstawie uwag zgłoszonych przez ekspertów oceniających dany wniosek. Wezwanie zawiera odniesienie do konkretnego kryterium/kryteriów oraz szczegółowe wskazanie zakresu niezgodności. Termin na uzupełnienie lub złożenie wyjaśnień wynosi 5 dni liczonych od dnia wysłania przez NFOŚiGW wezwania.

WAŻNE:

Podczas oceny merytorycznej, analogicznie jak w przypadku oceny formalnej, nie ma możliwości dokonania korekty wniosku bez wcześniejszego otrzymania informacji z NFOŚiGW o takiej konieczności. Nie jest dopuszczalna autokorekta wniosku.

13.2.1. Kryteria oceny merytorycznej I stopnia

Podstawą dla oceny wniosku będzie wniosek o dofinansowanie wraz z załącznikami.

Kryteria merytoryczne I stopnia (wspólne dla wszystkich Obszarów Programowych)	
1. Kwalifikowalność projektu.	Ocenia się czy założenia projektu odpowiadają katalogowi działań kwalifikowalnych, przedstawionemu w tekście ogłoszenia o naborze wniosków o dofinansowanie.

2. Dofinansowanie jest zgodne z przepisami o dopuszczalności pomocy publicznej.	Ocena się prawidłowość odpowiedzi na pytanie czy projekt podlega zasadom pomocy publicznej – tj. czy udzielenie wsparcia spełniałoby przesłanki, o których mowa w art. 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a jeśli wsparcie stanowi pomoc, to czy jest ona zgodna z warunkami dopuszczalności pomocy publicznej określonymi w prawie.
3. Ocena finansowa - sytuacja finansowa wnioskodawcy (bieżąca i prognozowana), w tym analiza wykonalności i trwałości finansowej.	Ocena się sytuację finansową Wnioskodawcy. Weryfikacji podlega: <ul style="list-style-type: none"> • czy Wnioskodawca ma możliwość zapewnienia wykonalności i trwałości finansowej projektu: Sposób weryfikacji: oświadczenia Wnioskodawcy w GWD oraz <ul style="list-style-type: none"> • czy Wnioskodawca ma możliwość ustanowienia zabezpieczenia prawidłowej realizacji projektu. Sposób weryfikacji: Kryterium oceniane zgodnie z zapisami dokumentu "Zabezpieczanie wiarygodności NFOŚiGW wynikających z umów o dofinansowanie przedsięwzięć".
4. Projekt zgodny jest z zasadami równego traktowania oraz niedyskryminacji, a jego realizacja ma pozytywny (lub przynajmniej neutralny) wpływ na przestrzeganie zasad dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz równości płci.	Ocena dotyczy zgodności projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasadą równości kobiet i mężczyzn. Ocena na podstawie oświadczenia Wnioskodawcy.

13.2.2. Kryteria oceny merytorycznej II stopnia

Kryteria szczegółowe do oceny wniosku aplikacyjnego wg kryteriów selekcji wraz z punktacją stanowią załącznik do poszczególnych ogłoszeń o naborze.

Poniżej znajduje się uszczegółowienie kryteriów wraz z wyjaśnieniem pojęć.

13.2.2.1. Nabory otwarte

- *Wdrażanie planów zarządzania ekosystemami*
- *Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi*

1. Kryterium wykonalności

1.1 Zdolność organizacyjna Wnioskodawcy do realizacji projektu

Ocenić podlega doświadczenie Wnioskodawcy w realizacji projektów.

Wnioskodawca otrzyma najwyższą liczbę punktów w przypadku wykazania się doświadczeniem w realizacji co najmniej trzech przedsięwzięć z obszaru programowego Środowisko naturalne i ekosystemy (przykłady w rozdziale 6. Rodzaje wspieranych projektów oraz w dokumencie [Kwalifikowalne obszary priorytetowe i programowe Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021](#) w języku polskim oraz – w szerszym zakresie – w dokumencie [EEA and Norway Grants 2014-2021 – Blue Book: Environment and Ecosystems](#) w języku angielskim), których realizacja została zakończona w ciągu 5 lat do dnia złożenia wniosku aplikacyjnego.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) nie dyskwalifikuje wniosku z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

1.2 Ocena ryzyka

Ocena ryzyk

W ramach kryterium ocenia się czy ryzyka, prawdopodobieństwo ich wystąpienia, możliwe konsekwencje oraz sposoby ich minimalizacji zostały dobrze określone.

Najwyższą liczbę punktów otrzyma Wnioskodawca, który prawidłowo określił i uzasadnił czynniki ryzyka wraz z ich znaczeniem oraz prawdopodobieństwem wystąpienia, a plan zarządzania i przeciwdziałania ryzykom w projekcie, które mogą negatywnie wpłynąć na projekt zawiera optymalne rozwiązania.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Rozwiązania:

- optymalne rozumie się rozwiązania zapewniające najskuteczniejszą minimalizację ryzyka do osiągnięcia efektów/ rezultatów projektu;
- opracowane w stopniu dostatecznym rozumie się rozwiązania minimalizujące wystąpienie ryzyka dobrane w stopniu wystarczającym do osiągnięcia efektów/ rezultatów projektu;
- opracowane w stopniu niedostatecznym rozumie się rozwiązania dobrane w stopniu nie wystarczającym do osiągnięcia efektów/ rezultatów projektu.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) dyskwalifikuje wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

2. Kryterium zasadności

2.1 Cel realizacji projektu w świetle dokumentów strategicznych UE, krajowych i lokalnych

Ocenie podlega zgodność potrzeby realizacji projektu z dokumentami strategicznymi UE, krajowymi i lokalnymi.

Najwyższą punktacją otrzymają projekty, których potrzeba realizacji jest zgodna z dokumentami strategicznymi UE, krajowymi, lokalnymi.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Do dokumentów strategicznych UE oraz krajowych m.in. należą:

Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.,

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020

(<http://biodiv.gdos.gov.pl/wdrazenie-konwencji/programme-conservation-and-sustainable-use-biodiversity>),

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.),

Plany zarządzania obszarami chronionymi,

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

3. Kryterium efektywności kosztowej – planowane wydatki w odniesieniu do zadań projektu

3.1 Kwalifikowalność planowanych wydatków i poprawność szacowanych kosztów

Ocenie podlega wysokość przedstawionych w kosztorysie projektu wydatków wynikająca z obowiązujących cenników, ofert rynkowych dostawców i wykonawców, wydruków ze stron internetowych lub danych historycznych (zaczepniętych z innych projektów, których realizacja została zakończona w ciągu 5 lat do dnia złożenia wniosku).

Najwyższą punktacją otrzymają projekty, gdzie 100% wartości kosztów kwalifikowalnych zostało prawidłowo oszacowanych (odchylenia od średnich wartości poszczególnych kosztów nie przekraczają 20%).

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

3.2 Racjonalność planowanych wydatków

W ramach kryterium oceniana jest racjonalność wydatków przedstawionych w projekcie.

Najwyższą punktację otrzymają projekty, w których nakłady na realizację projektu są racjonalne, a stosunek kosztów do spodziewanych efektów/ rezultatów projektu wskazuje na wysoką efektywność kosztową.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Efektywność kosztowa:

„wysoka”- charakteryzuje się niskimi kosztami jednostkowymi możliwymi do osiągnięcia oczekiwanego efektu/ rezultatu projektu,

„dostateczna” - charakteryzuje się odbiegającymi lecz akceptowalnymi kosztami jednostkowymi możliwymi do osiągnięcia oczekiwanego efektu/ rezultatu projektu,

„niska”- charakteryzuje się nieracjonalnie wysokimi kosztami jednostkowymi możliwymi do osiągnięcia oczekiwanego efektu/ rezultatu projektu.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

4. Kryterium planowanego efektu

4.1. Kryterium planowanego efektu oceniane jest dla wybranego przez Wnioskodawcę efektu:

- **Wdrożenie planów zarządzania ekosystemami**
- **Zwiększenie ochrony ekosystemów przed inwazyjnymi gatunkami obcymi**

W ramach kryterium oceniane są:

- czy została sporządzona diagnoza potrzeb, oparta na aktualnych danych oraz czy wyniki diagnozy wskazują na istnienie problemu, który stanowi o potrzebie realizacji projektu;
- czy przeanalizowano możliwe sposoby rozwiązania problemu i dokonano wyboru metody/metod planowanych do zastosowania w projekcie, odpowiednio go uzasadniając;
- czy została zachowana logiczna i spójna całość działań właściwych dla osiągnięcia rezultatów i założonego efektu ekologicznego projektu¹³;

¹³ Projekt pod względem obecnego stanu wiedzy oraz możliwości realizacji projektu może zawierać nowatorskie techniki/metody działań, które, w przypadku powodzenia, stworzą nowe wzorce do naśladowania.

- czy wybór wskaźników jest właściwy i zgodny z zakresem Programu, wynika z zakresu rzeczowego projektu, a osiągnięcie wartości docelowych w świetle zaplanowanych działań w projekcie jest realne.
- zgodność zaplanowanych w projekcie działań informacyjno-edukacyjnych z potrzebami grup/y docelowej/yh, zapewniających skuteczne dotarcie do niej/nich oraz powiązanie z pozostałymi działaniami ujętymi w projekcie.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

5. Kryterium wzrostu świadomości społecznej o ekosystemach

5.1 Zasięg kampanii – liczba uczestników objętych kampanią, przygotowanie oraz przeprowadzenie kampanii podnoszącej świadomość z zakresu merytorycznego projektu.

Ocenie podlega zasięg kampanii edukacyjnej. Najwyższa liczba punktów zostanie przyznana projektom, w których zostanie zaplanowana oraz wdrożona kampania edukacyjna w zakresie merytorycznym projektu o zasięgu powyżej 20 000 osób.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Jako zwiększenie świadomości społecznej należy rozumieć **kampanie podnoszące świadomość** stanowiące zestaw różnorodnych działań z zastosowaniem mediów, zaplanowanych w trakcie realizacji projektu, których celem jest wzrost wiedzy, zmiana myślenia, zachowania wobec zidentyfikowanego lokalnego problemu związanego z ochroną środowiska.

Należy przez to rozumieć działania w mediach tradycyjnych i Internecie, aktywizujące społeczność np. imprezy edukacyjne, konkursy oraz kształcenie i przekaz wiedzy w formie edukacji profilowanej np. konferencje, szkolenia i warsztaty, opracowanie i wydanie interaktywnych pomocy dydaktycznych. Zaproponowane przez wnioskodawcę kampanie podnoszące świadomość w punktach mogą dotyczyć tylko zagadnień z zakresu merytorycznego projektu.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

6. Kryterium współpracy dwustronnej

6.1 Uczestnictwo Partnerów z Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu

Kryterium ocenia uczestnictwo Partnerów z Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu w realizacji projektu.

Najwyższą liczbę punktów otrzymają projekty planujące realizację w partnerstwie z Partnerem z Państw-Darczyńców tj. z Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu, potwierdzone listem intencyjnym lub umową partnerską.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Partnerstwo - współpraca formalna, o długoterminowym charakterze przynajmniej na czas realizacji projektu, związana z podziałem zadań pomiędzy Partnerów, udokumentowana listem intencyjnym lub umową partnerską.

Współpraca - współpraca nieformalna, o incydentalnym charakterze, nie związana bezpośrednio z podziałem zadań pomiędzy Partnerów, udokumentowana innym dokumentem poświadczającym współpracę pomiędzy Partnerami np. email.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **nie dyskwalifikuje** wniosku z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

7. Kryterium lokalizacji projektu

7.1 Realizacja projektu na mokradłach lub uwzględnienie tej tematyki w zakresie projektu

Dodatkową liczbę punktów otrzymają projekty realizowane na mokradłach, których realizacja zmierza do utrzymania prawidłowego stanu lub przywrócenia do stanu naturalnego mokradeł zdegradowanych.

UWAGA! Sama realizacja projektu na terenie, na którym występują mokradła, bez ujęcia we wnioskowanym zakresie działań na rzecz utrzymania prawidłowego stanu lub przywrócenia do stanu naturalnego mokradeł zdegradowanych nie będzie dodatkowo punktowana.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

mokradła rozumiane są jako ekosystemy lądowe zależne od wody bądź wodno-lądowe - tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne, tak naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących, słodkich, słonawych lub słonych, łącznie z wodami morskimi, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów - w ślad za definicją obszarów wodno – błotnych z Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzonej w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **nie dyskwalifikuje** wniosku z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

13.2.2.2. Nabór: Działania związane z ochroną ekosystemów prowadzone przez organizacje pozarządowe (Fundusz Małych Grantów)

1. Kryterium wykonalności

1.1 Zdolność organizacyjna Wnioskodawcy do realizacji projektu

Ocenie podlega doświadczenie Wnioskodawcy w realizacji projektów.

Wnioskodawca otrzyma najwyższą liczbę punktów w przypadku wykazania się doświadczeniem w realizacji co najmniej trzech przedsięwzięć z obszaru programowego Środowisko naturalne i ekosystemy (przykłady w rozdziale 6. Rodzaje wpieranych projektów oraz w dokumencie [Kwalifikowalne obszary priorytetowe i programowe Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014-2021](#) w języku polskim oraz – w szerszym zakresie – w dokumencie [EEA and Norway Grants 2014-2021 – Blue Book: Environment and Ecosystems](#) w języku angielskim), których realizacja została zakończona w ciągu 5 lat do dnia złożenia wniosku aplikacyjnego.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **nie dyskwalifikuje** wniosku z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

1.2 Ocena ryzyk

Ocena ryzyk

W ramach kryterium ocenia się czy ryzyka, prawdopodobieństwo ich wystąpienia, możliwe konsekwencje oraz sposoby ich minimalizacji zostały dobrze określone.

Najwyższą liczbę punktów otrzyma Wnioskodawca, który prawidłowo określił i uzasadnił czynniki ryzyka wraz z ich znaczeniem oraz prawdopodobieństwem wystąpienia, a plan zarządzania i przeciwdziałania ryzykom w projekcie, które mogą negatywnie wpłynąć na projekt zawiera optymalne rozwiązania.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Rozwiązania:

- optymalne rozumie się rozwiązania zapewniające najskuteczniejszą minimalizację ryzyka do osiągnięcia efektów/ rezultatów projektu;
- opracowane w stopniu dostatecznym rozumie się rozwiązania minimalizujące wystąpienie ryzyka dobrane w stopniu wystarczającym do osiągnięcia efektów/ rezultatów projektu;
- opracowane w stopniu niedostatecznym rozumie się rozwiązania dobrane w stopniu nie wystarczającym do osiągnięcia efektów/ rezultatów projektu.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wnioski z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

2. Kryterium zasadności

2.1 Cel realizacji projektu w świetle dokumentów strategicznych UE, krajowych i lokalnych

Ocenie podlega zgodność potrzeby realizacji projektu z dokumentami strategicznymi UE, krajowymi i lokalnymi.

Najwyższą punktacją otrzymają projekty, których potrzeba realizacji jest zgodna z dokumentami strategicznymi UE, krajowymi, lokalnymi.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Do dokumentów strategicznych UE oraz krajowych m.in. należą:

Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020 r.,

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020

(<http://biodiv.gdos.gov.pl/wdrazanie-konwencji/programme-conservation-and-sustainable-use-biodiversity>),

Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030r.),

Plany zarządzania obszarami chronionymi.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wnioski z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

3. Kryterium efektywności kosztowej – planowane wydatki w odniesieniu do zadań projektu

3.1 Kwalifikowalność planowanych wydatków i poprawność szacowanych kosztów

Ocenie podlega kwalifikowalność wydatków przedstawionych w kosztorysie projektu na podstawie obowiązujących cenników, ofert rynkowych dostawców i wykonawców, wydruków ze stron internetowych lub danych historycznych (zaczepniętych z innych projektów, których realizacja została zakończona w ciągu 5 lat do dnia złożenia wniosku).

Najwyższą punktację otrzymają projekty, gdzie 100% wartości kosztów kwalifikowalnych zostało prawidłowo oszacowanych (odchylenia od średnich wartości poszczególnych kosztów nie przekraczają 20%).

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

3.2 Racjonalność planowanych wydatków

W ramach kryterium oceniana jest racjonalność wydatków przedstawionych w projekcie.

Najwyższą punktację otrzymają projekty, w których nakłady na realizację projektu są racjonalne, a stosunek kosztów do spodziewanych efektów/ rezultatów projektu wskazuje na wysoką efektywność kosztową.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Efektywność kosztowa:

„wysoka”- charakteryzuje się niskimi kosztami jednostkowymi możliwymi do osiągnięcia oczekiwanego efektu/ rezultatu projektu,

„dostateczna” -charakteryzuje się odbiegającymi lecz akceptowalnymi kosztami jednostkowymi możliwymi do osiągnięcia oczekiwanego efektu/ rezultatu projektu,

„niska”- charakteryzuje się nieracjonalnie wysokimi kosztami jednostkowymi możliwymi do osiągnięcia oczekiwanego efektu/ rezultatu projektu

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

4. Kryterium planowanego efektu

4.1 Kryterium planowanego efektu oceniane jest dla wybranego przez Wnioskodawcę efektu:

- Prowadzenie aktywnej ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk
- Zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych i przeciwdziałanie ich rozprzestrzenianiu się
- Mapowanie i ocena usług ekosystemowych
- Wzrost świadomości społecznej na temat ekosystemów

W ramach kryterium oceniane są:

- czy została sporządzona diagnoza potrzeb, oparta na aktualnych danych oraz czy wyniki diagnozy wskazują na istnienie problemu, który stanowi o potrzebie realizacji projektu;
- czy przeanalizowano możliwe sposoby rozwiązania problemu i dokonano wyboru metody/metod planowanych do zastosowania w projekcie, odpowiednio go uzasadniając;
- czy została zachowana logiczna i spójna całość działań właściwych dla osiągnięcia rezultatów i założonego efektu ekologicznego projektu¹⁴;
- czy wybór wskaźników jest właściwy i zgodny z zakresem Programu wybór wskaźników, wynika z zakresu rzeczowego projektu, a osiągnięcie wartości docelowych w świetle zaplanowanych działań w projekcie jest realne;
- zgodność zaplanowanych w projekcie działań informacyjno-edukacyjnych z potrzebami grup/y docelowej/yh, zapewniających skuteczne dotarcie do niej/nich oraz powiązanie z pozostałymi działaniami ujętymi w projekcie.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wnioski z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

5. Kryterium wzrostu świadomości społecznej o ekosystemach

5.1 Zasięg kampanii – liczba uczestników objętych kampanią, przygotowanie oraz przeprowadzenie kampanii podnoszącej świadomość z zakresu merytorycznego projektu.

W zależności od tego czy projekt w całości polega na realizacji kampanii podnoszącej świadomość, czy również uwzględni inne kwalifikowalne w projekcie działania, przyznawane punkty są zależne od zasięgu kampanii.

¹⁴ Projekt pod względem obecnego stanu wiedzy oraz możliwości realizacji projektu może zawierać nowatorskie techniki/metody działań, które, w przypadku powodzenia, stworzą nowe wzorce do naśladowania.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Jako zwiększenie świadomości społecznej należy rozumieć **kampanie podnoszące świadomość** stanowiące zestaw różnorodnych działań z zastosowaniem mediów, zaplanowanych w trakcie realizacji projektu, których celem jest wzrost wiedzy, zmiana myślenia, zachowania wobec zidentyfikowanego lokalnego problemu związanego z ochroną środowiska.

Należy przez to rozumieć działania w mediach tradycyjnych i Internecie, aktywizujące społeczność np. imprezy edukacyjne, konkursy oraz kształcenie i przekaz wiedzy w formie edukacji profilowanej np. konferencje, szkolenia i warsztaty, opracowanie i wydanie interaktywnych pomocy dydaktycznych.

Zaproponowane przez wnioskodawcę kampanie podnoszące świadomość w kryteriach 4.1-4.3 oceny merytorycznej II stopnia mogą dotyczyć tylko zagadnień z zakresu merytorycznego projektu. Dla projektów edukacyjnych (kryterium 4.4 oceny merytorycznej II stopnia) kampanie mogą dotyczyć tylko zagadnień wymienionych w obszarze rezultatu Programu „Poprawa stanu środowiskowego ekosystemów”.

Kryteria merytoryczne II stopnia stanowią załącznik do ogłoszenia o naborze.

WAŻNE:

Ocenie podlega zasięg kampanii edukacyjnej. W zależności od tego, czy projekt w całości polega na realizacji kampanii podnoszącej świadomość, czy również uwzględnia inne kwalifikowalne w projekcie działania:

- najwyższa liczba punktów w projektach polegających na realizacji kampanii podnoszących świadomość oraz innych działań w zakresie merytorycznym projektu (pkt 4.1-4.3 Kryterium) zostanie przyznana projektom, gdzie zasięg wynosi powyżej 20 000 osób;
- najwyższa liczba punktów w projektach w całości polegających na realizacji kampanii podnoszących świadomość (pkt 4.4 Kryterium) zostanie przyznana projektom, gdzie zasięg wynosi powyżej 30 000 osób.

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **dyskwalifikuje** wniosek z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

6. Kryterium współpracy dwustronnej

6.1 Uczestnictwo partnerów z Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu

Kryterium ocenia uczestnictwo partnerów z Państw-Darczyńców tj. z Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu w realizacji projektu.

Najwyższą liczbę punktów otrzymają projekty planujące realizację w partnerstwie z partnerem z Norwegii, Islandii lub Liechtensteinu potwierdzone listem intencyjnym lub umową partnerską.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

Partnerstwo - współpraca formalna, o długoterminowym charakterze przynajmniej na czas realizacji projektu, związana z podziałem zadań pomiędzy Partnerów, udokumentowana listem intencyjnym lub umową partnerską.

Współpraca - współpraca nieformalna, o incydentalnym charakterze, niezwiązana bezpośrednio z podziałem zadań pomiędzy Partnerów, udokumentowana innym dokumentem poświadczającym współpracę pomiędzy Partnerami np. email.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **nie dyskwalifikuje** wniosku z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

7. Kryterium lokalizacji projektu

7.1 Realizacja projektu na mokradłach lub uwzględnienie tej tematyki w zakresie projektu.

Dodatkową liczbę punktów otrzymają projekty realizowane na mokradłach, których realizacja zmierza do utrzymania prawidłowego stanu lub przywrócenia do stanu naturalnego mokradeł zdegradowanych.

UWAGA! Sama realizacja projektu na terenie, na którym występują mokradła, bez ujęcia we wnioskowanym zakresie działań na rzecz utrzymania prawidłowego stanu lub przywrócenia do stanu naturalnego mokradeł zdegradowanych nie będzie dodatkowo punktowana.

WYJAŚNIENIE POJĘĆ:

mokradła rozumiane są jako ekosystemy lądowe zależne od wody bądź wodno-lądowe - tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne, tak naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących, słodkich, słonawych lub słonych, łącznie z wodami morskimi, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów - w ślad za definicją obszarów wodno – błotnych z Konwencji o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzonej w Ramsarze dnia 2 lutego 1971 r.

WAŻNE:

Niespełnienie powyższego kryterium (tj. 0 przyznanych punktów w powyższym kryterium) **nie dyskwalifikuje** wniosku z dalszej oceny, zgodnie z kryteriami będącymi załącznikiem do ogłoszenia o naborze.

13.2.3. Procedura odwoławcza od oceny merytorycznej

Odwołanie można składać jedynie od wyników oceny merytorycznej II stopnia, odwołanie od wyników oceny I stopnia nie przysługuje. Procedura odwoławcza jest jednoinstancyjna. Instytucją odwoławczą rozpatrującą odwołania od oceny merytorycznej II stopnia jest Ministerstwo Klimatu.

UWAGA:

Szczegóły dotyczące postępowania w ramach procedury odwoławczej są zawarte w *Regulaminie wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu Operacyjnego pn.: „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021.*

Odwołanie Wnioskodawca wnosi na piśmie w terminie 5 dni od dnia doręczenia informacji o wyniku oceny.

13.3. Wybór projektów do dofinansowania

Wybór Projektów do dofinansowania został opisany szczegółowo w *Regulaminie naboru wniosków o dofinansowanie projektów w ramach Programu „Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu” ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021.*

1) Wnioski, które przeszły pozytywnie ocenę formalną i merytoryczną umieszczane są na liście projektów rekomendowanych do dofinansowania. NFOŚiGW sporządza projekt listy rankingowej projektów ocenionych pozytywnie, biorąc pod uwagę wyniki ocen dostarczone przez ekspertów zewnętrznych.

Wnioski zestawiane są w projekcie listy rankingowej w kolejności od najwyższej ocenionych do najniższej ocenionych według średniej arytmetycznej liczby punktów.

Uwaga: *W celu umożliwienia jak najszybszego rozpoczęcia realizacji projektów Operator Programu może przyjąć listę przed zakończeniem procedury odwoławczej dla pozostałych wniosków, pod warunkiem pozostawienia rezerwy środków dla wszystkich wniosków, dla których trwa procedura odwoławcza. Aby określić wysokość rezerwy Operator bierze pod uwagę wnioskowane dofinansowanie we wszystkich projektach, które zostały odrzucone na etapie oceny merytorycznej. Po zakończeniu procedury odwoławczej dla tych wniosków, lista rankingowa (początkowa nieuwzględniająca projektów znajdujących się wciąż w trakcie procedury odwoławczej) może zostać zmodyfikowana poprzez dodanie do niej projektów, których odwołania zostały rozstrzygnięte pozytywnie i w efekcie projekty po ponownej ocenie spełniły kryteria naboru. W takiej sytuacji, uzupełniony projekt listy rankingowej ponownie przekazywany jest pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów.*

Uwaga: jeśli dla projektu zostało przyznane dofinansowanie to pozytywna decyzja w żadnym wypadku nie będzie cofnięta w sytuacji uzupełnienia listy rankingowej (Operator ustanowił bowiem rezerwę dla wniosków, dla których trwała procedura odwoławcza).

Dla pozostałych projektów, czyli tych dla których ocena merytoryczna zakończyła się wynikiem pozytywnym, zostanie ułożony projekt listy rankingowej.

2) Następnie projekt listy rankingowej zostaje przekazany pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów. Jednocześnie projekt listy rankingowej przesyłany jest do Darczyńców. Projekty pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów przedkładane są wraz z uzasadnieniem oraz zaleceniami dotyczącymi wybranych propozycji.

Po przeprowadzeniu analizy listy rankingowej, Komitet ds. Wyboru Projektów w uzasadnionych przypadkach może zmodyfikować jej treść – zmienić kolejność projektów kwalifikujących się do wsparcia. Jeśli ta modyfikacja prowadzi do odrzucenia projektu, dany Wnioskodawca jest powiadamiany o tym fakcie na piśmie i otrzymuje uzasadnienie odrzucenia.

3) W kolejnym kroku Komitet ds. Wyboru Projektów przedkłada Operatorowi Programu listę projektów rekomendowanych do dofinansowania. **Ostateczną decyzję o przyznaniu dofinansowania podejmuje Operator Programu (Ministerstwo Klimatu).** Data wydania decyzji stanowi początkową datę kwalifikowania kosztów w projekcie.

Decyzja w sprawie przyznania dofinansowania nie stanowi decyzji administracyjnej i nie przysługują od niej środki odwoławcze.

4) Po podjęciu decyzji przez Operatora Programu NFOŚiGW informuje Wnioskodawców o wynikach procesu wyboru i publikuje wyniki na stronie internetowej Programu oraz zaprasza Wnioskodawców, którym przyznano dofinansowanie do podpisania umowy w sprawie projektu.

13.4. Lista rezerwowa

Lista rezerwowa zostaje utworzona jeśli suma wnioskowanego dofinansowania na projekty, które przeszły pozytywnie ocenę przekracza dostępną alokację. Projekty dzielone są wtedy na podstawowe i rezerwowe. Projekt listy rankingowej przekazywany pod obrady Komitetu ds. Wyboru Projektów uwzględni również projekty rezerwowe.

W przypadku powstania wolnych środków, projekt rezerwy, który uzyskał najwyższą liczbę punktów otrzymuje status projektu podstawowego.

W przypadku, gdy wartość wnioskowanego dofinansowania ostatniego z projektów podstawowych przekracza alokację dostępną dla konkursu, Wnioskodawca proszony jest pisemnie o wyrażenie zgody na realizację projektu przy obniżonym dofinansowaniu. W przypadku powstania wolnej kwoty, w pierwszej kolejności jest ona przekazywana dla tego projektu do pełnej wysokości wnioskowanego dofinansowania, o czym informuje się Wnioskodawcę w ww. piśmie. W przypadku, gdy Wnioskodawca nie wyrazi zgody na realizację projektu przy obniżonym dofinansowaniu, to przedmiotowa propozycja składana jest kolejnemu Wnioskodawcy na liście.

Lista projektów, którym przyznano dofinansowanie wraz z dostępną alokacją jest publikowana na stronie internetowej NFOŚiGW oraz Ministerstwa Klimatu w ciągu 7 dni od wydania decyzji o dofinansowaniu na rzecz projektów. Wnioskodawcy, którym przyznano dofinansowanie, zostaną poinformowani przez NFOŚiGW o przyznaniu dotacji i zaproszeni do podpisania umowy w sprawie projektu.

14. Umowa w sprawie projektu

Dla projektów, które uzyskały pozytywną decyzję o dofinansowaniu, NFOŚiGW przygotowuje w języku polskim umowę w sprawie dofinansowania projektu.

Zobowiązanie NFOŚiGW powstaje w dniu zawarcia umowy, ustalającej warunki dofinansowania dla projektu oraz prawa i obowiązki stron.

15. System płatności

Każdy Beneficjent będzie mógł otrzymać dofinansowanie na rzecz projektu w formie:

- zaliczek,
- refundacji,
- płatności końcowej,

zgodnie z art. 9.1.7 Regulacji.

Zaliczki i płatności okresowe stanowią do 90% całkowitej kwoty dotacji na projekt. Pozostałe 10 % całkowitej kwoty dotacji zostanie wypłacone po akceptacji raportu końcowego z realizacji projektu.

Pierwsza zaliczka zostanie wypłacona Beneficjentowi na podstawie zawartej umowy w sprawie projektu oraz złożonego wniosku o zaliczkę (transzę zaliczki) w terminie 30 dni od daty złożenia wniosku o zaliczkę.

Wysokość pojedynczej transzy zaliczki nie może przekroczyć 40 % całkowitej kwoty dofinansowania projektu.

Kolejne transze zaliczki zostaną wypłacone w terminie 30 dni od daty akceptacji wniosku o płatność rozliczającego poprzednią transzę zaliczki lub jej zwrot.

Wyплата drugiej i kolejnych transz zaliczki jest uzależniona od rozliczenia kwoty stanowiącej nie mniej niż 70% łącznej kwoty dotychczas otrzymanych transz zaliczki.

Jako rozliczenie zaliczki/transzy zaliczki przyjmuje się:

- a) zwrot otrzymanej zaliczki/transzy zaliczki lub
- b) złożenie wniosku o płatność i wykazanie w nim wydatków kwalifikowanych obejmujących kwotę rozliczanej zaliczki/transzy zaliczki oraz kwotę odpowiadającego jej wkładu własnego, zgodnie z poziomem dofinansowania projektu.

Operator Programu może zdecydować o podziale płatności zaliczkowej na większą liczbę transz, zmniejszyć zaliczkę lub w ogóle nie wypłacić zaliczki na podstawie Harmonogramu Rzeczowo - Finansowego lub w oparciu o ocenę zdolności finansowej Beneficjenta.

WAŻNE:

Rozliczenie zaliczki jest możliwe tylko na podstawie wykazanych we wniosku o płatność kosztów bezpośrednich. Koszty pośrednie nie rozliczają zaliczki, będą przekazywane w formie refundacji jako płatność okresowa lub końcowa.

Termin zwrotu wydatków, rozliczenia i zwrotu niewykorzystanej zaliczki lub jej części zostanie określony w umowie w sprawie projektu.

Pozostała część środków będzie wypłacana Beneficjentowi w formie refundacji części poniesionych kosztów na podstawie zaakceptowanych wniosków o płatność.

W ramach realizacji każdego projektu przewiduje się również płatność końcową (kwota zatrzymana), która będzie wypłacana Beneficjentom po akceptacji sprawozdania końcowego.

Płatności okresowe oraz płatność końcowa zostaną wypłacone w terminie 30 dni od daty akceptacji wniosku o płatność/raportu końcowego.

16. Informacja i promocja

Korzystanie ze wsparcia Funduszy norweskich i EOG, związane jest z obowiązkiem informowania o tym fakcie. Informacje o dofinansowaniu powinny być podawane w trakcie realizacji projektu przy okazji wszystkich działań informacyjnych i promocyjnych związanych z projektem.

Dokumenty przeznaczone do publikacji i dla uczestników projektów, miejsce realizacji projektu i strona internetowa (jeśli taka istnieje) powinny być oznakowane we właściwy sposób. W ten sposób inne osoby są informowane o otrzymaniu dofinansowania z Programu.

Takie działanie ma służyć zwiększeniu świadomości społecznej na temat istnienia Funduszy norweskich i EOG, ich celów, możliwości współpracy dwustronnej z podmiotami z Islandii, Liechtensteinu lub Norwegii oraz upowszechnić wiedzę na temat wdrażania, wyników i oddziaływania realizowanego projektu.

Beneficjenci zobowiązani są również do opracowania i wdrażania Planu Komunikacji, który jest obowiązkowym załącznikiem wniosku aplikacyjnego oraz raportowania Operatorowi, w jaki sposób wywiązują się z obowiązków informacyjno-promocyjnych.

Zgodnie z dokumentem stanowiącym Aneks nr 3 do Regulacji w sprawie wdrażania Mechanizmu Finansowego EOG 2014-2021 i Norweskiego Mechanizmu Finansowego pn.: „Wymogi dotyczące Informacji i Komunikacji”, dostępnym na stronie <http://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/podstawy-prawne/> poprawnie przygotowany Plan Komunikacji zawiera co najmniej:

- a) cele oraz grupy docelowe włączając interesariuszy szczebla krajowego, regionalnego i/lub lokalnego, jak również ogół społeczeństwa;
- b) strategię oraz treść działań informacyjno - komunikacyjnych, z uwzględnieniem harmonogramu, działań i narzędzi komunikacji, które we właściwy sposób podkreślają wartość dodaną oraz oddziaływanie wsparcia ze środków Funduszy norweskich i Funduszy EOG;
- c) przynajmniej trzy główne wydarzenia informacyjne dotyczące postępu w realizacji projektu, osiągnięć i rezultatów, takie jak seminarium i konferencja z podmiotami zainteresowanymi oraz konferencja prasowa lub inne wydarzenie prasowe, włączając w to wydarzenie otwierające projekt oraz wydarzenie zamykające. W przypadku projektów o wartości dofinansowania nie przekraczającej 500 000 EUR, dwa wydarzenia informacyjne są wystarczające i mogą one być realizowane na mniejszą skalę;
- d) działania mające na celu udostępnienie informacji o projekcie na stronie internetowej, na dedykowanej stronie internetowej lub na dedykowanych podstronach na istniejącej już stronie organizacji z linkami pomiędzy poszczególnymi stronami. Informacje o projekcie muszą być regularnie aktualizowane w języku (językach) Państwa Beneficjenta. Dla wszystkich projektów o minimalnej wartości dofinansowania w ramach Funduszy norweskich i Funduszy EOG wynoszącej 150 000 euro i/lub w których uczestniczy Partner projektu z Państwa Darczyńcy należy prowadzić podstrony internetowe poświęcone projektowi i zawierające informacje w języku angielskim, jak również w języku narodowym;
- e) strona internetowa zawiera informacje o projekcie, postępie wdrażania, osiągnięciach w jego realizacji, rezultatach projektu, informacje o współpracy z podmiotami z Państw-Darczyńców, zdjęcia, informacje kontaktowe, wyraźne odniesienie do Programu oraz Funduszy norweskich i Funduszy EOG;
- f) informacje o wydziałach oraz jednostkach administracyjnych odpowiedzialnych za realizację działań informacyjnych i promocyjnych wraz z danymi osoby do kontaktu;
- g) sposób ewaluacji działań informacyjno – komunikacyjnych pod kątem zwiększania ich widoczności oraz świadomości publicznej dotyczącej projektu, Funduszy norweskich i Funduszy EOG, ich celów i oddziaływania oraz roli Państw-Darczyńców.

Istnieje ponadto obowiązek umieszczenia tablicy informacyjnej w miejscu realizacji każdego przedsięwzięcia, w którym suma środków publicznych przeznaczonych na przedsięwzięcie przekracza 50 000 euro, a przedsięwzięcie dotyczy działań infrastrukturalnych lub budowlanych. Nie później niż sześć miesięcy od zakończenia projektu, tablica informacyjna powinna zostać zastąpiona przez dostrzegalną i znaczących rozmiarów tablicę pamiątkową.

Szczegółowe zasady promocji i oznakowania projektów zostały opisane w podręczniku: „Komunikacja i identyfikacja wizualna. Fundusze EOG i fundusze norweskie 2014-2021”, dostępnym na stronie <http://www.eog.gov.pl/strony/zapoznaj-sie-z-funduszami/podstawy-prawne/>, natomiast wzory logotypów stosowanych przy oznakowaniu wszystkich materiałów promocyjnych są dostępne na stronie <https://eeagrants.org/resources/eea-and-norway-grants-logo-package>.

17. Trwałość projektu

Zakończenie realizacji projektu nie oznacza jeszcze wypełnienia wszystkich obowiązków. Zgodnie z postanowieniami art. 8.14 Regulacji Beneficjent zachowa dofinansowanie z Mechanizmu Finansowego EOG na lata 2014 – 2021 tylko wtedy, gdy zachowana będzie trwałość projektu określona w umowie w sprawie projektu.

Jest to czas, w którym należy zachować w niezmienionej formie i wymiarze efekty projektu, których osiągnięcie zostało zadeklarowane we wniosku o dofinansowanie, to znaczy:

okres co najmniej 5 lat w przypadku projektów, które dotyczą inwestowania w nieruchomości i/lub grunt (w tym remonty), w przypadku pozostałych projektów z obszarów programowych Klimat i Środowisko - 3 lata, z wyjątkiem Funduszu Małych Grantów - 1 rok od zatwierdzenia przez Narodowy Fundusz raportu końcowego z realizacji Projektu – o ile przepisy pomocy publicznej nie stanowią inaczej.

Po zakończeniu projektu istnieje obowiązek przechowywania pełnej dokumentacji przez okres wskazany w umowie w sprawie projektu. Miejscem archiwizacji powinna być siedziba podmiotu, który realizował projekt. W okresie tym jest obowiązek udostępniania do wglądu dokumentacji przedstawicielom instytucji, która udzieliła wsparcia, Krajowemu Punktowi Kontaktowemu, a także przedstawicielom darczyńców – jeżeli zajdzie taka potrzeba.

18. Kontakt

Punktem informacyjnym dla obszaru programowego **ŚRODOWISKO NATURALNE I EKOSYSTEMY** są:

- Wydział Ochrony Przyrody w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 - strona internetowa: <https://www.nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-norweskie/>
 - e-mail: mfeog_srodowisko@nfosigw.gov.pl
- Departament Funduszy Ekologicznych w Ministerstwie Klimatu
 - strona internetowa: <https://www.gov.pl/web/klimat/mf-eog>
 - e-mail: mfeog@klimat.gov.pl